

Skole for folket

nr 1&2-81. kr 10,-.

Skole for Folket

Redaktør og
ansvarlig utgiver
Jorun Bråthen

● Postgironummer til avisa : **2354215**

Medlemskontingent for 1980: Kr 60,-
For studenter : Kr 40,-
Medlemskap inneholder abonnement.
Ved adresseforandring, oppgi både ny
og gammel adresse.

SOSIALISTISK SKOLEFORUM

boks 8347,
Hammersborg, Oslo I

Postgironummer til ssf : **2232205**

Abonnementspris for 1981: kr 30,-
4 nummer i året på minst 20 sider.
Opplag: Omkring 2500 eks.
Du abonnerer ved å sende inn penger
på postgirokontonr. 2354215. Skriv
tydelig navn og adresse.
Usignerte artikler står for redak-
sjonens regning.

innhold

Leder.....	s 3
En sosialistisk skolepolitikk....	s 4
Til bruk, om 1.mai.....	s 8
Bladomtale.....	s11
Forming i skolen.....	s12
Vi trenger et kjernepensum.....	s16
Bokomtale.....	s19
Til bruk om samer.....	s20
Bladomtale.....	s23
"Fremskritt" angriper kritisk undervisning.....	s24
Det nytter å slå tilbake.....	s36
Debattinnlegg om forbigåelsessaks	42

HEFTE TIL SALGS:

DOMMEN

i Asker og Bærum
Herredsrett

22.12.1980

INN H O L D

● Domsslutning (s.2) ● Hva saka gjelder (s.3) ● Avisoppslag
hesten 1978 (s.6) ● "Skoledemokratidebatten" (s.9) ● Lov og
reglement (s.12) ● Opplegget i kvinnehistorie (s.13) ● Klage-
saker ved skolen (s.15) ● Faglige vurderinger av kvinnehistorie-
opplegget (s.20) ● Elevvitner (s.23) ● Foreldrevitner (s.26)
● Husers vitneprov (s.27) ● Motpartens elevvitner (s.28)
● Anonyme referater (s.30) ● Lektorlagstillitsmann/Rektor (s.34)
● Peter N. Myhre (s.36) ● Wenche Lowzow (s.37) ● Utdrag fra
"Røde Fane" (s.38) ● Partsforklaringen (s.41) ● Carl I. Hagens
syn (s.44) ● Utdrag fra "Libertasrapporten" (s.45) ● "Skole
for folket" (s.46) ● Indoktrinering (s.48) ● Injurielovgivningen
(s.49) ● Tidligere Høyesterettsdommer (s.51) ● Rettens peda-
gogiske synspunkter (s.53) ● Sannhetsbevis (s.55) ● Mortifi-
sering og erstatning (s.59) ● Sluttmerknad (s.60).

DETTE HEFTET ER EN KOPI AV DOMMEN I KARL-
SEN SAKA. DET KAN BESTILLES FOR KR 15 FRA
SKOLE FOR FOLKET. DOMMEN ER SVÆRT LÆRERIK
Å LESE, BLANT ANNET MED VITNEUTSAGN FRA
ELEVER BÅDE FOR OG IMOT KARLSEN (DE SIST
NEVNTTE ER ANONYME), OG HVORDAN RETTEN
VURDERER DEM.

DOMMEN I KARLSEN-SAKA:

VIKTIG DELSEIER

22. desember falt dommen i retts-saken som Halfdan Karlsen hadde reist mot Carl I. Hagen, Fremskrittspartiets formann og ansvarlig for injurier framsatt i partiavisa "Fremskritt" for to og et halvt år siden. Carl I. Hagen ble dømt på tre punkter der det var krevd mortifikasjon og måtte desuten ut med en erstatning til Halfdan Karlsen. I tillegg kommer andre utgifter som Carl I. Hagen er blitt påført i forbindelse med rettsaka. 50 000 kroner har rettssaka kostet Fremskrittspartiet!

Vi vurderer utfallet av rettssaka som et nederlag for Carl I. Hagen. En viktig delseier er vunnet i kampen mot reaksjonens angrep på kritisk undervisning og venstreorienterte lærere. Vi står ikke alene i denne kampen. Under rettssaka mottok Halfdan Karlsen 30 støtte-erklæringer fra kolleger, elever, lærerorganisasjoner, studentorganisasjoner, kvinneorganisasjoner og politiske ungdomsorganisasjoner - fra AUF til Rød Ungdom. Også Lektorlaget sentralt stilte

seg bak Halfdan Karlsen. Denne breie støtten viser oss at det er svært mange som er med i fronten mot reaksjonære angrep av denne typen.

Vi mener det var riktig av Halfdan Karlsen å gå til sak. Dommen er i hovedsak positiv, tatt i betraktning at det var borgerskapets rettsapparat som avsa den. Men det står ikke til å nekte at enkelte sider ved dommen var råtten. Ut fra en syltynn begrunnelse mente retten at det var ført sannhetsbevis for at Halfdan Karlsen har drevet "marxist-leninistisk indoktrinering", undervist etter en "håndbok i revolusjon", osv. Denne del av kjennelsen er sjølsagt en gavepakke til Carl I. Hagen, og stikk i strid med sakkyndige vurderinger som ble lagt fram i retten. Det er nokså grotesk at slikt kan skje i en norsk rettsal, men overraskende er det egentlig ikke. Venstreorienterte som kommer inn i rettens kvern må regne med å møte åpen klassejustis i saker der borgerskapet ser sine interesser truet. Halfdan Karlsens sak er ikke noe unntak.

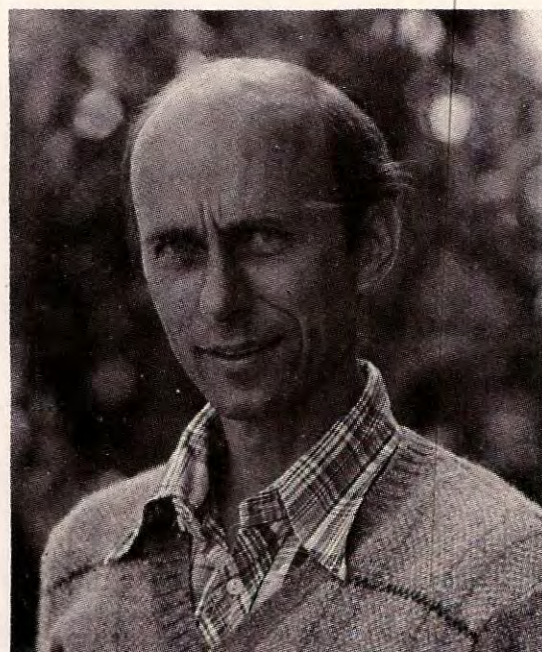

Til og med Asker og Bærum Herredsrett kom til det resultat at Carl I. Hagen har gått over streken.

TERJE VALEN:

Sosialistisk Skolepolitikk

TERJE VALEN var en av de engasjerte deltagerne ved SSF's sommerseminar 1980. I sin artikkel trekker han opp linjer for den skolepolitiske utviklingen. Han oppfordrer oss som sosialistiske lærere å bli oss vår skolepolitikk bevisst. Han ber oss om å være våkne for det som skjer han ber oss om ikke å la oss absorberes av den borgerlige trenden, men studere skolen i lys av de grunnleggende teoriene i marxismen.

• Hva er en sosialistisk skolepolitikk ?

På SSF sitt inspirerende sommerseminar lovet jeg redaksjonen i Skole for Folket å skrive noe om perspektivene på skolepolitikken i fremtiden. Selv om jeg ikke er så helt skråsikker på løsningen av mange av de problemer som reiser seg, skal jeg likevel holde løftet ved å skrive ned noen meninger om hva en sosialistisk skolepolitikk bør være.

• Mot idealisme og reformisme!

Vi må begynne med å klargjøre noen grunnleggende spørsmål for sosialister. Utviklingen av produktivkrefter og produksjonsforhold bestemmer utviklingen i skolen. Det ledende skiktet innen borgerskapet (hærkerklassen) setter sin vilje gjennom i hovedtrekkene, for skolen er en del av det ledende skiktet sitt statsapparat.

Lærerne som hører til småborgerskapet kan gjennom kampen sin forene seg med arbeiderklassen. Sånn kan lærerne forhindre de mest skadelige utslagene av det ledende skiktet sin politikk og bli en del av den samlede front som forsvarer nasjonens sjølråderett og kjemper gjennom sosialismen i Norge.

Dette betyr først og fremst et oppgjør med sosialdemokratiet og dets falske verdensbilde og (skole)politikk.

Vi må frigjøre oss fra nærsynte løsninger av delproblemer, og handle ut fra en helhetlig marxistisk analyse av utviklingen i verden rundt oss og i skolen. Helt fra marxismen ble til har det vært populært å erklære den "død" og "avlegs". Vi er nå inne i en ny sånn bølge. Hvis vi ikke tar et oppgjør med den, vil det aldri være mulig å utvikle en sosialistisk skolepolitikk.

• Hovedtrekk i utviklingen av produktivkreftene

Vi snakker nå en god del om datarevolusjon og dataalder. Dette er blitt en slags moteord. Det er tegn på den enorme utviklingen av produktivkreftene som foregår. På den annen side vokser arbeidsløsheten i alle kapitalistiske land. Vi begynner også å forstå hva fremtiden under kapitalismen vil føre med seg her. Den kjente engelske dataekspert Anthony Hyman konkluderer sin bok, "The Coming of the Chip" (1980) med at vi går mot kolossal arbeidsløshet før århundreskiftet. Datateknologien vil kunne gjøre 60-70% av kontorarbeidere i England overflødige samtidig som roboter mer og mer overtar arbeidet i industrien, og datateknikk overtar for storparten av butikkan satte og bankansatte. Det vesttyske industriforbundet hadde en konferanse i 1979 der en fant ut at kanskje 30-40% av befolkningen i arbeidsfør alder ville bli overflødige på arbeidsmarkedet. Dette gjaldt ut fra det en regner som full sysselsetting idag. Hvis en regner med kvinner og ungdom, er dette tallet en realitet allerede nå (også i Norge). Årsaken til denne utviklingen klarer Karl Marx i sitt verk "Kapitalen". Det finnes ingen andre teorier enn de marxistiske som kan forklare det som nå skjer foran øynene på oss.

Utviklingen av produktivkreftene er den underliggende drivkraft i hele samfunnsutviklingen. Under kapitalismen har denne utviklingen nådd et visst stadium og skapt kapitalistiske produksjonsforhold. De kapitalistiske produksjonsforholdene var i begynnelsen gunstige vilkår for en svær videreutvikling av produktivkreftene, men disse kreftene utviklet seg samtidig innenfor ganske trange rammer som med nødvendighet ville bli sprengt.

Den allmenne loven for kapitalismens utvikling setter seg gjennom med stor kraft. Motsetningene i kapitalismen selv fører til at kapitalismen stadig må satse på arbeidsbesparende teknikk og utstyr for å øke merverdien. Dette fører til synkende profittrente og økende arbeidsløshet, eller som Marx selv sier det: "Industriens reservearmé eller den relative overbefolkning vokser med veksten i den samfunnsmessige rikdommen. Denne reservearméen vokser sammen med størrelsen på og tilveksten av den fungerende kapitalen, altså til og med om den absolutte størrelsen på proletariatet øker og om proletariatets produktivkraft øker." (Se "Kapitaleb" b.1, s. 569 Bo Cavefors bokforlag.) Idag utfolder denne lovmessighet seg foran øynene våre med enorm kraft.

Denne lovmessigheten har ført til monopoler, statsmonopoler og imperialismen. Den vil føre til at arbeiderklassen tar statsmakten og løser motsigelsen ved å opprette et sosialistisk system der arbeiderklassen kan produsere og fordele samfunnets rikdommer uten å bli hemmet av de grensene som kapitalismen beveger seg innenfor.

Dette høres selvfølgelig skjematisk ut når det sies så kort som her. Marx behandlet spørsmålet uttømmende i tredje avdeling av tredje bind av "Kapitalen". Han kalte denne avdeling: "Loven om profittkvotens fallende tendens." Her bruker han 50 sider på å forklare hvorfor det må bli kriser i den kapitalistiske produksjonen, hvorfor det må bli overflod av kapital sammen med overflødig arbeiderbefolkning, og han viser hvorfor systemet går mot sin undergang. Engels og Lenin har gjennom studier som "Anti-During" og "Imperialismen" vist hva utviklingen av de nevnte lovmessighetene førte til etter Marx død.

Det jeg har snakket om anser jeg som nødvendig ballast for alle sosialister. SSF kan ikke neglisjere det heller. Hvis det neglisjeres vil vi drive for vær og vind uten å være i stand til å nå bestemmelsesstedet.

• Skolens oppgave nå.

Det er nå slutt på skilte skoler for de forskjellige klasser. Idag har borgerskapet i Norge skilt ut et herskende skikt. Lenin kaller et slikt skikt for finansoligarkiet. Det er dette oligarkiet som i hovedsak bestemmer utviklingen i skolen. Grundig dokumentasjon av dette finner vi i bl.a. i flere av Erling Lars Dales studier. Det herskende skiktet stiller idag flere krav til skolen. Jeg tror de viktigste er:

- grunnutdanning av den herskende klassen sjøl (dens barn) / egne skoler før.
- utdanning av en del høyt kvalifisert arbeidskraft / egne skoler før.
- utdanning av arbeidskraft på teknikernivå.
- "utdanning" av ganske mange til lavere kvalifiserte rutinejobber.
- "utdanning" av stadig flere arbeidsløse som kan trekkes inn i produksjon og omsetning under svært gode konjunkturer (Det er industriens reservearmé)
- "utdanning" som tilpasser arbeidskraften relativt hurtig skifting av kapital over i de deler av økonomien som gir den høyeste profitt for tiden, også ut over landets egne grenser.

- "utdanning" som tilpasser menneskene til denne helhetssituasjonen med dens politiske og ideologiske overbygning, det borgerlige demokratiet og reformismen, men som også skaper visse åpninger for overgang til fascismen om nødvendig.

- billigst mulig arbeidskraft.

- billigst mulig utdanning i forhold til målene ovenfor.

Disse målene skaper enorme motsigelser i skolen. Grunnleggende sett står de i skarp motsetning til arbeiderklassen og lærernes interesser. Det er sosialdemokratiet i Norge som politisk sett representerer finansoligarkiet for tiden. Derfor er også DNA en drivkraft i reformene som springer ut av de nevnte målene. Til tross for mange fine ord, osv. tror jeg det er viktig å holde fast ved de kravene til utdanning av varen arbeidskraft som springer ut av selve utviklingen i den økonomiske basis. Dette vil gjøre det mye vanskeligere å lure oss med reformer som på papiret ser progressive ut. De sosialdemokratiske reformatorer er sjøl ofte velmenende fanger i sin egen falske verdensforståelse. Men fordi terrenget ikke stemmer med kartet, vil virkningen av de foreslåtte reformene bli andre enn det de tenker seg og forsøker å få oss til å tro.

• En sentral skolereformator

Kjell Eide var fra 1964 ekspedisjonssjef i Kirke- og undervisningsdepartementet. Han ledet avdelingen for utredning og planlegging. Han har vært en nøkkelperson for planlegging av undervisningen i landet.

I 1973 ga han ut boka "Utdanningspolitikk" der han skisserer retningen for skolereformene fremover.

Han sammenfatter synet sitt på samfunnet sånn: "Det relative styrkeforhold mellom de ulike aktører innenfor et system som det vi har beskrevet, er ikke lett å klarlegge, og kan kanskje ikke beskrives entydig. Det vil til enhver tid foreligge en slags maktbalanse innenfor et slikt system, og når vi har flere krefter som holder oss i balanse, er det ikke uten videre meningsfylt å spørre hvilke som er sterkeste." (Eide s.215).

"Det vil være vanskelig å beskrive dominerende verdistrukturer i det norske samfunnet som et konsistent hierarki av verdier. I virkeligheten har vi vel å gjøre med et temmelig åpent system, hvor høyst ulike verdistrukturer lever side om side, tildels i permanent konflikt, men også med ganske utbredt akseptering av at dette er noe vi kan leve med, at det egentlig passer oss ganske utmerket. Om dette er riktig, betyr det igjen at det ikke finnes noen klar og entydig verdistruktur som utdanningssystemet eventuelt skulle reflektere." (Eide s.224).

Ut fra denne grunnleggende innstilling viser Eide at det finnes to hovedalternativer i utviklingen av utdanningspolitikken. Han går mot det alternativet som innebærer at lærernes oppgaver stadig mer vil bestå i teknisk håndtering av ferdig programmert undervisningsstoff, inklusive en detaljert programmering av lærerens egen atferd." (Eide s.234). Dermed har han allerede taklet den massive motstand mot programmert undervisning spesielt blant progressive lærere. De progressive lærerne merket ikke dette. I 1974 kom f.eks. E.L.Dales bok "Skolereformene og næringslivet"

fortsatt s.6

der forfatteren fremdeles ser utviklingen mot det han kaller "teknologiundervisning" som den største faren.

Eide anbefaler en annen utviklingsvei for om-danning av skolen, som på lengre sikt ikke utelukker teknologiundervisning heller.

Han skriver: "Et kjernepunkt for meg vil være å løse på sammenhengen mellom utdanning og samfunnets generelle system for belønning og rangering av sine medlemmer."

Dette må skje gradvis. På kort sikt vil vi kun ne komme vekk fra gangering på grunnlag av ulike utdanningsnivåer. For å kunne klare det, må et gjennombrudd til i voksenopplæringen.

For å unngå rangering mellom ulike utdannings-retninger "er det en avgjørende betingelse at adgangen er fri. En betingelse for det igjen, er at den videregående utdanning ikke må gi så store personlige belønninger som idag.

Konklusjon: "Hvis utdanning søkes for det den kan gi i seg selv, og ikke primært fordi den åpner porten til attraktive posisjoner i samfunnet, vil presset avta, og søkningen vil le des dit hvor utdanningens reelle innhold svarer til det den enkelte føler som sitt behov." (Eide s. 232).

"Det å møte "elever" - i alle aldre - ut fra det de selv oppfatter som sine behov, er en langt større utfordring til utdanningssyste met enn det å formidle et gitt sett av kunns kapsstoff og verdier. Det betyr blant annet at skolen ikke kan operere med sin egen spe sielle rangeringsskala, som alle skal inn ordnes under. Skolen og dens folk vil fort satt tilby det de mener er av verdi, og kan ikke være forpliktet til å gi noe annet. Men skolen kan ikke forlange at andre skal inn ordne sin virksomhet under den samme verdi målestokk, og det vil heller ikke kunne true med sanksjoner dersom de ikke gjør det." (Eide s. 233).

"Vi kan i alle fall bevege oss i en slik ret ning i meget lang tid, uten å behøve å ta standpunkt til om vi virkelig ønsker å gå helt til veis ende." (Eide s. 234).

Hvis vi ser på utviklingen i skolen etter dette, med Mønsterplanen, EVA I og II i sentrum, vil vi finne at dette er den retning det beveger seg i for tiden. Jeg har ikke stu dert dette i detalj. Det vil også være umulig å behandle det innenfor rammen av en artik kel som denne.

Resultatene av Eides strategi.

Norges Arbeidsgiverforening utgir et blad som heter: Arbeid og Læring. I nr. 2-80 skriver Rolv Brandtzæg fra Elektrokemisk Arbeidsgi verforening artikkelen: "Opplæringsstrategi i bedrift og bransje med utgangspunkt i elektrokjemisk industri."

Vi skal merke oss hva han skriver, for han representerer en ledende gruppering innen finansoligarkiet i Norge. (Forøvrig den samme gruppering som ledet Hjemmefronten under krigen)

"Den teknologiske utvikling indikerer to ulike hovedtendenser. På den ene side vil høyt automatiserte prosesser stille krav til

kompetent arbeidskraft som kan tolke de informasjoner som løper inn om prosessforløp og omsette disse til styringsdata basert på ikke programmerte beslutninger. På den annen side kan automatisering føre til at infor masjonsbehandling og styring overtas av datamaskiner og overlater til arbeidskraften elementære aktiviteter som det ikke synes regninssvarende å mekanisere.

Konsekvensene av det første alternativet er behov for arbeidskraft med høy yrkeskompetanse, hvilket harmonerer med utviklingen av utdan ningssamfunnet. Det annet alternativ byr på arbeidsplasser som kommer i disharmoni til samfunnsutviklingen.

I konkurranse om arbeidskraften vil det til synelatende paradoksale bli, at man får stor konkurranse om de jobbene som krever lengre utdanningstid og høy yrkeskompetanse, og liten søkning til de jobber som stiller lave krav til kompetanse."

"Det synes nokså iøyenfallende at vår fram tidige konkurranseevne ligger i å videreut vikle og rasjonalisere prosesser og produk sjonteknisk utstyr og utnytte dette ved høy kompetanse.

Alt mer legger skoleverket vekt på almenut danning og grunnleggende yrkesutdanning med sikte på at den enkelte skal gis et bedre grunnlag til valg av yrke og senere omstil ling til arbeidslivet.

Det foreligger idag forslag om at prosess arbeidet skal legges under lærlingeloven som lærefag.

Dette innebærer at den avsluttende yrkesopp læring og perfeksjonering for bestemt arbeids

PÅ LÆRERVÆRELSET:

funksjon i større grad blir en oppgave for bransjer og bedrifter.

Voksenopplæring, som allerede i prinsippet er sidestillet med førstegangsutdanningen i skoleverket, åpner mulighet for at også allerede yrkesaktive kan gjennomføre utdanningen til mere kvalifisert arbeid etter omskolering til nytt yrke. Dette vil føre til høyere mobilitet i arbeidslivet og overgang fra de mindre til de mere attraktive arbeidsplasser.

Den tilgående arbeidskraft vil fremtidig alle ha som utdanningsbakgrunn, 9-årig grunnskole. Om få år vil den aller største del av hvert årskull som går ut av 9-årig skole fortsette i den videregående skole. Følgelig må ethvert yrkesområde ha tilhørende utdanningstilbud i den videregående skole som rekrutteringsgrunnlag.

"Disse utviklingstrekk tilkjennegir at faktorer som gunstig vil påvirke arbeidskraftsituasjonen for bransjen vil være differensierte yrkesopplæringstilbud i skoleverket med påbygningsordninger i bransje/bedrift som gir perfektjonering for bestemte arbeidsområder og muligheter for videreutvikling og overgang til andre funksjonsområder og høyere nivå under perspektivet "livslang læring".

• Studer skolereformene!

Vi ser altså for oss en skole fra 1. til 12. klasse som i hovedsak fungerer slik skolekomiteen av 1965 (Steen-komiteen) planla den. Dette viser at det er en fast plan og systematik i utdanningsreformene. Det viser at det er samsvar mellom utviklingen i skolen og finansoligarkiets behov.

De sosialistiske lærerne er nødt til å ta alle de eldre og nyere innstillinger fra forskjellige skolekomiteer ned fra hyllene igjen og studere dem grundig. Til å begynne med vil jeg særlig anbefale "Innstilling nr. I om det videregående skoleverket" fra Skolekomiteen av 1965, kap. V "Utviklingen i arbeidsliv og samfunnsliv". Videre "Innstilling fra Folkeskolekomiteen av 1963", kap. V "Allmenne drøftingar og vurderingar" fram til punkt 4. Spesialundervisning. Dessuten kap. VI "Kostnader ved gjennomføring av 9-årig skole".

Et svært viktig dokument er og "Perspektivanalyse for utdanningssektoren" i vedlegg til St. meld. nr. 55 (1968-69) Langtidsprogrammet 1970-1973.

• Utdanningsreformene og lærerne.

Lærerne opplever reformene i skolen som 1) nedgang i reallønn, 2) økende arbeidsbyrde, 3) overgang til nye undervisningsmetoder som krever midler en ikke har. Punkt 1) krever ikke noen kommentarer her, bortsett fra at progressive lærere burde være enda mere aktive i den kampen som fører mot fenomenet.

Punkt 2) krever en kort kommentar. Rammetimetallsordningen er det beste rasjonaliseringsredskap overfor lærerne. Det samsvarer helt med den modellen vi skal lære opp elevene til å fungere innenfor. Rammene gies av myndigheter høyt hevet over deg. De er ikke til å diskutere. "Demokratiet" består i at vi sjøl får lov til å finne ut hvordan vi kan fungere mest mulig effektivt innenfor de gitte rammer.

Til punkt 3) vil jeg si at det er et godt utgangspunkt for konkrete krav og evt. aksjoner. Når vi tvinges til å arbeide på en ny måte, skal vi ihvertfall ha verktøy som er tilpasset arbeidsoperasjonene.

• Hva må sosialistiske lærere gjøre?

De sosialistiske lærerne må innrette hovedvekten av arbeidet sitt på lærerne, ikke på elever og andre. Her er arbeid i lærernes organisasjoner helt sentralt.

Som sosialistiske lærere har vi en særegen funksjon i skolen. Vi skal arbeide med å få flest mulig lærere med i den fronten som i en gitt situasjon må forsvare nasjonens sjølråderett og den fronten som kommer til å styrte den borgerlige staten og skape sosialismen.

Utgangspunktet i arbeidet vårt for å vise de uløselige motsigelsene i kapitalismens og sosialismens overlegenhet og nødvendighet, er lærernes lønnskamp, som vi også må stille oss i spissen for.

Dernest må vi gå inn på de felter der rasjonaliseringen føles særlig hard, og avsløre rammetimetallsordningen.

Vi må også arbeide for en undervisning uten metafysikk og idealisme, der vitenskapelig korrekt kunnskap om naturen og samfunnets utviklingslover får en størst mulig plass. Også her er arbeid blant lærere helt sentralt.

Særlig viktig er det å avsløre sosialdemokratiets falske verdensbilde og skolepoli-

forts. s 15

TIL BRUK 1. MAI OG SKOLEN

1. MAI - ARBEIDERKLASSENS INTERNASJON ALE DEMONSTRASJONS- OG KAMPDAG.

-Arbeiderklassen har alltid kjempa for å fri seg fra utbytting og for å forbedre sine levekår. 1. mai er den dagen da dette spesielt kommer til uttrykk gjennom demonstrasjoner. I følge Mønsterplanen er dette et emne som bør tas opp i skolen hvert år. Men det er vanskelig å finne egnet stoff om emnet, så kanskje dette kan være til litt hjelp.

- Vi håper at du gjennom dette Til-bruk-opplegget kan finne stoff som både passer til en time og til mange timer. Her kan den enkelte lærer finne ideer å brodere videre på. Kanskje kan du finne en kollega du kan samarbeide med. Dette er ment som stoff for læreren, ikke for elevene. -Vi har forsøkt å ta fatt i et emne elevene kjenner fra massemedia og fra sitt lokalmiljø. -Aviser og løpesedler med paroler for togene er egnet bakgrunnsstoff.

tema: arbeids løshet

- Dette er et av de mest aktuelle problem for arbeiderklassen i Norge i dag. I fjor kom alle demonstrasjonstogene 1. mai inn på dette problemet.

A: HVORDAN ER DET Å VÆRE ARBEIDSLØS?

- Er det noen som kjenner noen som er arbeidsløse?

Hvorfor er han/hun arbeidsløs?

- Hvordan har en arbeidsløs og hans familie det?

Økonomi-husleie, lån, daglige utgifter.

B: ÅRSÅK TIL ARBEIDSLØSHETEN.

- Overproduksjon av varer (som ikke blir solgt). Dette oppstår mellom annet ved at det investeres i produksjon av varer som gir (kortvarig) stor fortjeneste. Fortjenesten brukes til å kjøpe nye og bedre maskiner og til utvidelser. Mer av denne varen produseres osv. Markedet trenger ikke alle disse varene eller andre lager dem billigere eller bedre. --Overproduksjon.

- For høye produksjonskostnader. (Råvarer, administrasjon, lønninger, transport, skatter osv.) i forhold til konkurrentenes kostnader.

- Ikke alle bedriftsledere er flinke nok.

- Fri konkurranse, - de "beste" overlever og konkurrerer ut de mindre konkurranse-dyktige bedriftene. Dette skjer både nasjonalt og internasjonalt.

- Kortsiktig og mangelfull samfunnsplanlegging. Kortsiktige profittinteresser styrer samfunnsøkonomien. (Dette henger sammen med de andre punktene).

- Dette er noen av årsakene til og forklaringene på arbeidsløshet.

C: HVORDAN ER DET Å VÆRE ARBEIDSLØS UNGDOM ?

- "Åssen trur'u det er å gå uten arbe ?"

- av Ellen Francke, dikt som på ungdommens språk tar opp ungdomsarbeidsløshet..

- Uten inntekter.

Ikke krav på trygd før man har vært i arbeid over en viss tid.

Hvor får man penger fra?

a: Leve på foreldrenes nåde (penger).

b: Smålån - man ikke kan betale tilbake og tjuveri.

- Sosialt, - følelsen av ikke å være til nytte, ingen har bruk for en. Der virker nedbrytende.

- Framtidsplaner faller i grus.

- Lediggang kan føre til at man kommer inn i uheldige miljøer. Kriminalitet fører til ytterligere vansker for å få jobb.

- Andre private konsekvenser ? ---

D: ØKONOMISK KRISE - EN "OND" SIRKEL.

- Eksempler på bedrifter med store vansker: Sjøfart og skipsverftene.

Tekstilindustrien.

Tandberg.

I avisene kan du sikkert lese om flere.

Er det bedrifter i ditt distrikt som har økonomiske problemer ?

E: STRAMT ARBEIDSMARKED - KONSEKVENSER.

- Distrikter med ensidig næringsgrunnlag fraflyttes ved bedriftsnedleggelser. De "sprekeste" flytter til steder hvor det er jobb å få. Distriktene tappes for folk som som kommer til nye og fremmede miljøer.

- Arbeidsfolk må pendle hvis de vil bo der de har bodd.

- Særlig vanskelig for eldre, kvinner og ufaglært ungdom å få arbeid.

- Kamp mellom arbeidsfolk for å få jobb. Grupper settes opp mot hverandre. Dette rammer særlig fremmedarbeidere. Dette gir god grobunn for rasisme.

F: ARBEIDSLEDIGHET - SKJULT ARBEIDSLEDIGHET.

- Ta kontakt med arbeidskontoret på ditt sted. Hvor mange arbeidsledige har de registrert ? Hvordan fordeler dette seg på alder, kjønn og yrker ? Hvor mange prosent er arbeidsledige ? Hva slags støtte og hjelp får de arbeidsledige ?

- Hva menes med skjult arbeidsledighet ? Er det alle som registrerer seg ? Hvorfor utgjør kvinner den største delen av skjult arbeidsledige ?

- Er eldre og ungdom en klamp om foten for kommunene ?

G: HVORDAN KAN ARBEIDLEDIGHETEN FORHINDRES ?

- Lønnsstopp ? Prisstopp ?
- Statlige penger til utsatte bedrifter ?
- La de svake bedriftene gå dukken ?
- Arbeiderstyrte bedrifter ?
- Hardere jobbing - rasjonalisering ?
- Kreve at myndighetene sikrer arbeidsplassene ?
- Kortere arbeidstid, - lengre ferie ?
- Andre årsaker
- Andre muligheter ?

H: 1. MAI -81 PÅ DITT STED.

- Hva slags 1.maiarrangement skal det være på ditt sted? Møte, demonstrasjonstog og kransepålegging eller noe annet?
- Hvem står bak arrangementene?
- Skal det være flere tog der du bor?
- Hvorfor, og hvem står bak de ulike togene?
- Studer parolene for de forskjellige toga. Finn fram til paroler som omhandler den økonomiske krisa og arbeidsledigheten. Hvilke likheter og forskjeller finner du?
- Finn paroler som angår ungdom spesielt.

I: HVORDAN OPPSTOD 1.MAI SOM EN INTERNASJONAL KAMPDAG FOR ARBEIDERKLASSEN?

- Hva sier skolebøkene om dette på de forskjellige klassetrinn?
- Hva sier ulike leksika om arbeiderklassen og 1.mai?
- Studer teksten nedenfor.

KAMPEN OM ÅTTE-TIMERS-DAGEN, 1886.

Den organiserte arbeiderbevegelsens tidlige kamp for arbeiderklassens rettigheter var preget av langvarige og voldelige konfrontasjoner. Dette gjelder ikke minst den amerikanske arbeiderbevegelsen. I gruveområdene i Øst-Tennessee ble det f. eks. brukt straffanger til gruvearbeider for å tvinge fagforeningene til å godta gruveeiernes betingelser. I året 1878 kom det til åpen kamp mellom gruvearbeidere og nasjonalgarden. Etter flere måneders kamp tvang sulten de kjempende gruvearbeiderne til å gi opp og lederne deres ble kastet i fengsel. Men arbeidernes kampvilje ble ikke svekket av den grunn, for hvis de skulle få en bedre tilværelse måtte de kjempe. Og de amerikanske arbeiderne hørte til de første som tilkjempet seg åttetimers-dagen.

Kampen om åttetimers-dagen var en milepel i den internasjonale arbeiderbevegelsen. I Amerika nådde denne kampen høydepunktet den 1.mai 1886 da 340000 arbeidere demonstrerte over hele landet. Ved demonstrasjonen i Chicago kom det til voldsomme sammenstøt med politiet og det førte til at i 1887 ble fire arbeiderledere fra bevegelsen for åttetimers-

dagen henrettet.

Disse begivenhetene førte til at den Internasjonale Sosialistkongress i Paris i juli 1889 proklamerte den 1.mai som kampdagen for det internasjonale proletariatet. (Dette utdraget er hentet fra en for meg ukjent sangbok utgitt på Pax for noen år siden.)

-Hva er de viktigste sakene i arbeiderbevegelsens historie?

+ HVA BETYR DISSE ORDENE SOM OFTE BRUKES I MASSEMEDIA?

Permittering, innskrenkning, bedriftsnedleggelse, konkurs, førtidspensjonert, deltidsansatt, likviditetsvansker, streik, lock-out, rasjonalisering, effektivisering, overproduksjon, profitt.

- Du trenger selvfølgelig ikke å bruke hele dette opplegget, men noe kan sikkert være til hjelp. Skriv til oss om dine erfaringer, så skal vi spre dem til andre lesere. Og dette opplegget er ikke laget av en gruppe økonomer, men av progressive lærere.

Noen litteraturforslag:

Ellen Francke: "Åssen trur'u det er å gå uten arbe?" Hentet fra samlinga: "Ingen har bruk for oss."

Rudolf Nilsen: "Bekjennelse."

"1.mai på Karl Johan."

"Arbeider til arbeider."

Fra "Samlede dikt."

Sidsel Mørck: "Redskaper".

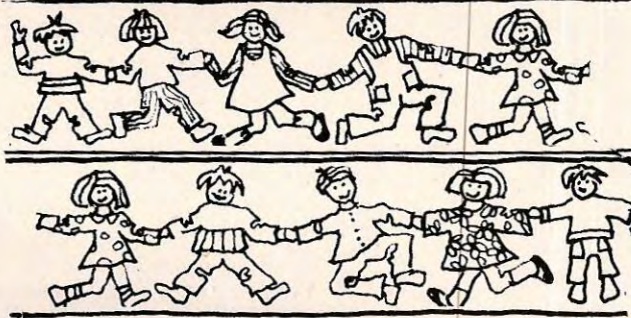
"Frykt."

Fra samlinga "I forhold til".

Bertolt Brecht: "Ros av den revolusjonære"

Fra samlinga "Brecht 100 dikt".

ELLERS finner du plater med nye og gamle sanger som passer til dette temaet.

ahlan - slik har vi det! -

er et hefte utgitt av Den norske avdelingen av Ghassan Kanafanis Kulturfond. Hftet kom ut i 1979, FN's internasjonale barneår, og er ei lita studiebok om palestinske barn og hvordan de har det.

Hftet er lagt opp med en veksling av tegneserier og korte artikler med mye billedstoff.

I tegneseriene møter vi først Nadja slik hun som 12-åring opplever flukten fra landsbyen sin nord i Palestina, da de israelske soldatene okkuperte landområdene deres. Vi får også et glimt av livet i en flyktingeleir i Libanon, der to ungdommer forteller litt om det de er opptatt med.

Artiklene forteller litt om hvordan det er i en flyktingeleir. Vi blir forklart hvordan PLO er bygd opp, og vi får kjennskap til den største barne- og ungdomsorganisasjonen i Palestina: Ashbal og Zahrat. Ashbal og Zahrat - som betyr løveungene og blomstene - driver med ulike aktiviteter av samlende sosial karakter, og de driver med politisk og militær opplæring.

Informasjonen er oversiktlig og lettfattelig ordnet, og heftet egner seg til selvstudium.

Mer informasjonsmateriell får en ved å ta kontakt med Fellesutvalget for Palestina, c/o AUF, Arbeidersamfunnets plass 1, Oslo 1.

Appelsinenes land

av Wenche Blomberg.

Sist høst kom det ut en barne- og ungdomsbok som tar opp Palestinaproblemet: "Appelsinenes land" av Wenche Blomberg, og med illustrasjoner av Guro Giske.

I boka møter vi Dalal. Hun er fra Palestina, Appelsinenes land. Hun er 9 år i 1947, da hun opplever invasjonen. En tid går livet haltende videre i den landsbyen hun bor i, men dag må de flykte fra huset sitt, fordi det kommer fremmede soldater. De flykter mot øst, og ender i en flyktingeleir.

I etterordet er Dalal voksen. Hun lever i et annet land, Libanon. Hun har en datter som vil hjem, hjem til Palestina. Hun er Palestiner, og har rett til sitt eget land. "Og ingen urett varer evig."

Dette er den første barneboka som er skrevet om Palestina her i Norge. Det er gjort et grundig forarbeid, med studier av folk og land. Forfatter og tegner har ønsket å gi norske barn et mest mulig riktig inntrykk av palestinske forhold.

På skolen lærer vi fremdeles mest om jødernes historie. Mange vet faktisk ikke at det bodde folk i Palestina da jødene kom dit. -

Det er nyttig og viktig med all informasjon vi kan gi om Palestinaproblemet.

forming i skolen

*Forming under debatt.

Lærere med kritisk syn på skole og undervisning, har ikke lov til å stille seg ukritisk til formingsfaget. Innlegget fra "Jeg - en formingslærer" i forrige nummer av Skole for folket, understreker altfor godt holdningen til faget forming fra lærere som ikke har bakgrunn i faget. Lærer uten tegne- og formingspedagogisk bakgrunn, skulle i det hele tatt ikke kunne undervise i forming. Nå vet vi likevel, at ikke faglærte lærere ofte må undervise i faget, enten fordi skolen er så liten at det ikke er timer nok til å kunne ansette en formingslærer, eller at en lærer tar forming for å få full post. "Det er jo bare forming". — — —

Vi skulle kreve at lærer som skal undervise i forming, i det minste må ta kurs i fagets metodikk!

*Forming - lite byrdefullt?

Allerede hos skolemyndighetene møter vi negativ holdning til faget. Faget regnes som lite byrdefullt, med større leseplikt enn teorifagene. En regner med, at formingsfaget trenger lite forarbeid og ingen retting. At lærere ofte kurser seg ihjel for å få ideer til fornyelse av undervisningen, og at slik frivillig kursvirksomhet stort sett må foregå på kveldstid - ulønnet - tar en ikke i betraktning.

Andre lærere som ikke har overskudd til å sette seg inn i formingsfagets problematikk, tar timene mer og mindre på sparket, og lar det gå som det går. Elevene får gjøre hva de vil, og da vil de ingenting. "Tegn hva du vil" er i seg selv en dødfødt oppgave.

*Tegning + håndarbeid + sløyd = Forming?

Det skjedde noe med faget, da vi, i og med Mønsterplanen, fikk faget Forming. Fra å være tre definerte områder, tegning, håndarbeid og sløyd, fikk vi samlebenevnelsen Forming.

Ideelt sett har Forming alle muligheter i seg til å bli det levende faget som elevene gleder seg til, der alle får være mennesker og får utvikle sider av sin kreativitet. Intensjonene er gode. Forming var et innlegg i kjønnsrolledebatten, et viktig innlegg, i og med at "jentefaget" håndarbeid og "guttefaget" sløyd forsvant. I planene ligger forsåvidt alt til rette for at formingsfaget skal kunne bli positivt. Men hva skjer? Formingsfaget ble uformelig! Aldri har det vært skapt så mye elendig eggekartongkunst som etter innføringen av Forming. Jeg rakker ikke dermed ned på alt arbeid med såkalt verdiløst materiale, men holdningen til faget ble raskt fullstendig holdningsløst. Motsetningene ble skrikende. På den ene siden håndarbeidslærere utdannet ved en husflidskole for 30 år siden, og på den andre siden nyutdannede formingslærere med 1/2-års fordypningsenheter, fulle av sprudlende ideer. Det måtte skape konflikter. I formingstimene var det ikke lenger strikking for produktets egen skyld - og hvem har vel ikke slitt med vott nummer to, og ønsket at mennesket var enarmet - men maskebinding for mulighetenes og uttrykkets skyld. Emneutvalget er blitt enormt, fra å hekle grytekluter via toving, til for eksempel steinsliping. Forming blir det faget der læreren formidler det hun eller han helst sysler med. Vi er inne på området hobbypregete fag. —

*Kritisk til Forming -

Vi lærere som bruker kritisk undervisning, har ikke lov til å stille oss ukritisk til formingsfaget. Det er illusorisk å tro at barn og ungdom blir kreative, skapende mennesker, straks de kommer inn i en formings-sal. Vi kan ikke sette fram malerskrinet å si: mal! Vi kan heller ikke dytte på elevene en kurv med restegarn eller trebiter og forlange at de skal "forme".

Interessen for kunst og kunsthåndverk er for tidå stor. Desto bredere allmen kunnskap elever/unge mennesker får om kunst og håndverk, desto større toleranse og forståelse får vi. Jeg blir stadig mer bevisst på, at arbeid med bilde og formspråk, hører med til vår allmenn-utdanning. Vi har medansvar når det gjelder å bygge opp og styrke våre elevers holdninger til den bildeflommen de daglig stilles overfor. Dette kan være forslitte momenter, men jeg gjentar dem: Tegneserier, Reklame, TV, Video, Film. Vi plikter å vekke våre elevers kritiske sans i forholdet til bilder de møter, lære dem om medienes muligheter for løgn, eller til selv å velge ut sannheter, gjøre dem bevisst at det som presenteres er avhengig av øyet som ser, og tanken som bearbeider. Dette er ikke emner som hører inn bare i teorifag, det gjelder i høy grad også Forming. Innblikk i persepsjon-psykologi er nødvendig.

*Tverrfaglig samarbeid.

Tverrfaglig samarbeid ligger til rette. Men som lærer i forming må vi være et slikt samarbeid bevisst, slik at ikke samarbeidet for formingsfagets del reduseres til ren illustrasjon. Lærere i "viktige" fag har ofte vanskelig å se et samarbeid med en faglærer i forming som verdifullt. Det har undret meg at lærere i skriftforming ikke naturlig samarbeider med læreren i formingsfaget. Men jo mer man lar tankene surre rundt skolen, fag, tverrfaglig samarbeid, dess mer meningsløs virker skolen med oppdeling i 45-minutters timer og fag. Tanken utvikles til et helt kompléks. Vi må begynne å behandle skolen som en helhet, og arbeide oss bort fra oppdelingen i enkeltfag og timer. -

*Polarisering.

Som lærere i forming, står vi svært fritt til hvordan vi deler inn formingsfaget. Jeg mener at vi nå etterhvert må prioritere tegning/billedspråk. Tegnefaget er grunnlag for all videre forming, samtidig som kjennskap til tegning også kan gjøre elevene mer bevisst til tegningens/billedspråkets store muligheter til å kunne manipulere med oss. I tegnepreget forming ligger forholdene til rette for å drive polariserende undervisning. Ved hjelp av bildet kan vi få satt ting under debatt. Dagsaktuelle samfunns-spørsmål, historiske hendelser, diskuterer vi ut fra de oppgavene vi gir. Å planlegge undervisningen slik at man har tid til å diskutere og vurdere - prate om - det man erfarte og opplevde under arbeidet med oppgaven, er viktig.

*Legg planer!

Men tegning/forming må ikke få preg på seg til å bli et teorifag. Å legge årsplaner - eller i det minste halvårsplaner - er en selvfølgelighet. Men av og til er det viktig å minne om selvfølgeligheter. Med skikkelig planlegging kan man naturlig få innpasset alle - eller flere av - formings elementer. Det nytter ikke å la det hele "drive med årstidene" selv om jeg i parentes bemerker hvor viktig det er også å bruke årstidene, for eksempel i tegning. Barn og unge driver snart igjennom året også, uten å registrere forandringer i naturen, uten å vite noe om merkedager og høytider. Til å med denslags selvfølgeligheter er det viktig å få et bevisst forhold til, om man vil drive med kritisk undervisning i forming.

*Umulig oppgave å undervise i Forming?

Jeg er klar over at jeg etterhvert får det til å bli en umulig oppgave å drive undervisning i formingsfaget, ihvertfall for en nyutdannet lærer med 1/2-årseining i metall. Det var kanskje også litt meningen. Det er holdningen til faget Forming som må endres. Holdningene overføres fra lærerne til elevene. Lærere på ungdomstrinnet sliter med holdninger lagt på barnetrinnet, holdninger som kan gjøre det til et mareritt både å være

lærer og elev i formingstimene. Klart at formingsfaget skal være lystbetont! Ideelt sett burde jo alle fag være det! Og klart at ikke alle elever synes det er noe stas å forme.—

Det er en kjempejobb å få alle elever med seg i formingstimene. Og greidde man i formingstimene å vekke interesse hos elevene, som kan hjelpe dem å finne fram til en meningsfylt fritid, er målet for forming nådd, og resten av undervisningen skulle kanskje gjøre seg selv — ? Vi vet selvfølgelig at det ikke er slik. Det å finne fram til gode opplegg er arbeidskrevende.

* Hjelp til selvhjelp.

Etterhvert er det utarbeidet metodiske veiledninger for formingsfaget. De kan ofte være en hjelp, i alle fall en nødhjelp. Og de kan hjelpe vårt eget tanke-system i sving.

Fra Pedagogisk Rettledningstjeneste, Bergen: "Forming 1. -9.klasse. Handbok for lærere, er av de nyere tilskudd. Fra Forsøksrådet for Skoleverket, Oslo, er det utarbeidet metodiske veiledninger for Form/farge, spesielt for lærere som underviser på grunnkurs i den videregående skole, men tegnelærere på ungdomstrinnet vil finne stoff, også til ettertanke.

Det kan kanskje også være nyttig å minne om Mønsterplanen, men den må brukes med kritikk! Dessuten, noe vi alle vet, er enhver plan foreldet straks den er utgitt.

Jeg har ikke sett det som min oppgave å foreslå undervisningsopplegg til bruk i formingsfaget. Til det er rammeplanene altfor vide, mulighetene altfor mange, og formingslærerne altfor forskjellige. Vi har dessuten andre organ og tidsskrift som er bedre egnet til å lage og foreslå undervisningsopplegg. Landslaget forming i skolen, og deres tidsskrift "Forming i skolen", har stoff som kan være av nytte.

Det jeg har ønsket, er å vekke den bevisste tanken om forming som meningsfullt fag i skolen.

Viktigst av alt: Alle lærere som tar på seg å undervise i forming, burde mene at faget er meningsfylt. Ellers huler vi ut formingsfaget. Alle lærere som underviser i skolen, burde mene at det å undervise er meningsfylt — ellers huler vi ut skolens innhold —

* Forslag til litteratur med hovedvekt på Billedspråket:

Gunnar Sandberg: Bild och miljø 1/2.

Natur och Kultur.

Nordstrøm/Romildon: Bilden, skolen och samhället
Kreativitet och medvetenhet
Bonnier.

Nordstrøm og flere: Bild och Myt. Ett Konstpedagogiskt Projekt.
Gidlunds.

Skolesjefen i Oslo, avd. for pedagogisk utviklingsarbeid:

Rapport nr. 33. Forming i grunnskolen. Et forsøk i forming ved Rustad skole. Utarbeidet av Helge Berntzen.

Forming i grunnskole og videregående skole.

Rapport fra en innledende undersøkelse.

Av Kari Mørk.

Metodisk veiledning for form/farge. Rødt og lilla hefte. Videregående skole.
Forsøksrådet for skoleverket, Oslo.

Skolesjefen i Bergen, Pedagogisk rettleiingstjeneste: Forming 1. -9.klasse. Handbok for lærere. (Populært kalt Bergensplanen)

2 ÅRS MEDLEMSKAP I KFUM, 5 ÅR I SJAKKLUBB. OG EN GANG BLE DU OVERHØRT SI: "VERDEN VILLE VÆRE MYE BEDRE UTEN STORPOLITIKERNE." OG DU MENER DU KAN TA ANSVAR FOR EN SKOLEKLASSE?

Tidsskrift:

forming i skolen

"Forming i Skolen" er tidsskriftet til Landslaget Forming i Skolen. Tidligere het bladet "Ide og form", men det har vist seg at navnet Ide og Form forbindes med design og boliginnnredning, eller maskin og olje. LFS ønsker et mer entydig navn som settes i forbindelse med landslaget og det de jobber for, nemlig forming i skolen. Fra nr. 1-1980 - som også er jubileumsnummer i og med LFS feirer 50 års jubileum i år - heter altså tids-skriftet "Forming i skolen". Tidsskriftets viktigste oppgave, er å formidle stoff om formingsfaget. Faget er stadig under debatt, både i forhold til utdanning og til innhold.

Bladet gir informasjon om lokallagenes og landslagets arbeid for formingsfaget. Det er et velredigert tidsskrift, og som formingslærer åpner en hvert nytt blad med forventning.

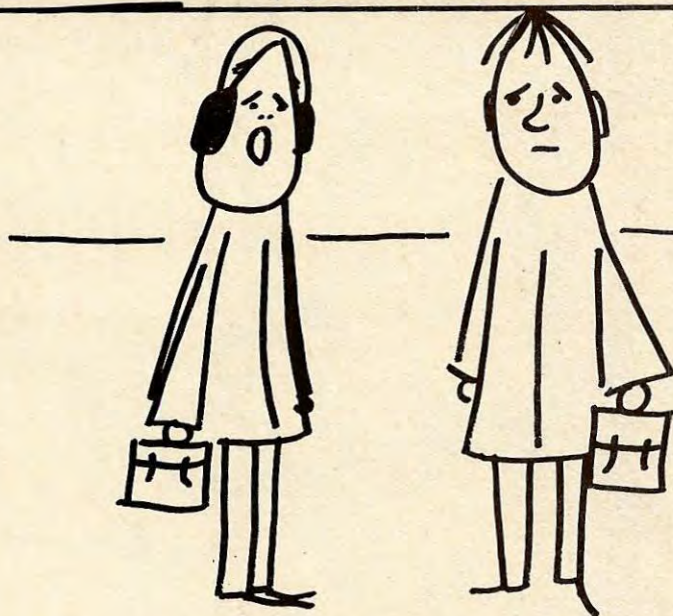
Som det høver seg et formingsblad, er det rikt på illustrasjoner og billedstoff. Hvert nummer presenterer undervisningsopplegg til bruk, opplegg som er nyttige i formingslærers daglige arbeid.

LFS går inn i jubileumsåret med et dobbelt-nummer som er fylt av interessant stoff. Her er artikler om formingsfaget i 80-åra, artikler som setter spørsmål med samlefagene "forming", og enkeltfagene i forming. Årets første nummer presenterer den ene av våre formingslærerskoler, SLFB - Blaker. I løpet av året vil også de andre formingslærerskolene slippe til.

"Forming i skolen" legger opp til et engasjert jubileumsår, i og med at numrene fylles med debattstoff ved siden av lags- og faghistorie.

Som mange andre ideelle lag og foreninger, sliter også LFS med økonomien. Det burde være slik at alle formingslærere så det som en selvfølge å være medlem. Kontingenten gir medlemskap i Landslaget Forming i Skolen og 6 nummer av "Forming i Skolen" årlig.

Adresse: LFS, Akersveien 25, Oslo 1.

- TIL BESKYTTELSE MOT
HØRSELS-SKADER I ÅTTENDE -

Sosialistisk skolepolitikk fortsatt fra s. 7

tikk. Samtidig må vi sette en pæl gjennom Høyres stemmesankningskampanje i kjølvannet av misnøyen med DNA sin politikk. Men for SSF sine medlemmer er illusjonene om DNA sin skolepolitikk absolutt størst. I nr. 2-3 1980 av "Kontrast" går Hartvig Sætra til angrep på det tyske industriforbundet ved å kreve karakterer i det norske gymnas. Når det gjelder konkrete forslag er Sætras artikkel som snytt ut av nesen på Evalueringsutvalget (EVA). De som vil se kan bare bla opp igjen i innstilling nr. 2 fra dette utvalget.

Etter min mening bygger artikkelen på et par grunnleggende feilvurderinger av hva skolen har vært og er, og av hva sosialdemokratiet har vært og er. Hør bare: "-- for at folk skal være i stand til å forstå vårt kompliserte samfunn, og etter kvart utvikle ei demokratisk medstyning, kan vi ikkje minske det generelle utdanningsnivået. Ukunnige folk blir lett bytte for manipulering."

Konklusjonen til Sætra er etter min mening, at utdanningen må styrkes for å styrke den metoden sosialdemokratiet bruker for å lure arbeidsfolk til å forbedre sin egen utbytting. Den demokratiske medstyning er tankespinn så lenge utbyttingen av arbeidskraft fortsetter og produksjonen har profitt som drivkraft.

For å holde oss vekke fra de verste fallgrubene trenger vi en loftsrydding. Vi må studere skolen i lys av de grunnleggende teoriene i marxismen som praksis har vist er korrekte. Derfor mener jeg at SSF må ha dette som en viktig del av sitt program fremover.

Terje Valen.

LÆRER I UNGDOMSSKOLEN:

Vi bør ha et

INGRID VALLÉ ELLINGSEN, LÆRER PÅ TOKERUD SKOLE I OSLO, OG ADJUNKT FRA 1966, STARTER HER EN DISKUSJON OM MØNSTERPLANEN OG DET FAGLIGE INNHOLDET I SKOLEN. HUN MENER AT MØNSTERPLANEN ER UBRUKBAR SLIK DEN ER IDAG, OG HUN FORESLÅR BLANT ANNET AT VI MÅ FÅ ET KJERNESTOFF. HUN OPPFORDRER ANDRE LÆRERE TIL Å DELTA I DENNE DISKUSJONEN.

Et vanlig inntrykk av læreres syn på Mønsterplanen er at de bare trekker på skuldrene av den. Den er da ikke noe å ta alvorlig. Dessuten skal den revideres. Kan det være nødvendig å starte noen diskusjon om den? Ja, jeg mener det. Og det er ikke nok at vi bare diskuterer oss imellom på lærerværelset heller. Mange mener fortsatt at intensjonene i Mønsterplanen er bra, hadde vi bare fått de nødvendige midler. Mønsterplanen gir oss utvilsomt muligheter til å drive kritisk undervisning, til å ta opp ting det lett blir "bråk" om, (kvinnesak, 1. mai, osv), men det viktigste er likevel at den har negative konsekvenser for elevene. Jeg skal komme tilbake til dette seinere.

Samtidig som vi må få avklart hva vi mener om Mønsterplanen, må vi starte en høyst påkrevd diskusjon om hva innholdet i skolen bør være. Kjernestoff, et nyttslags minstepensum ligger i luften, og vi må være med å bringe fram konkrete forslag til faglig innhold i skolen.

SKOLENS VIKTIGSTE OPPGAVE Å FORMIDLE KUNNSKAP.

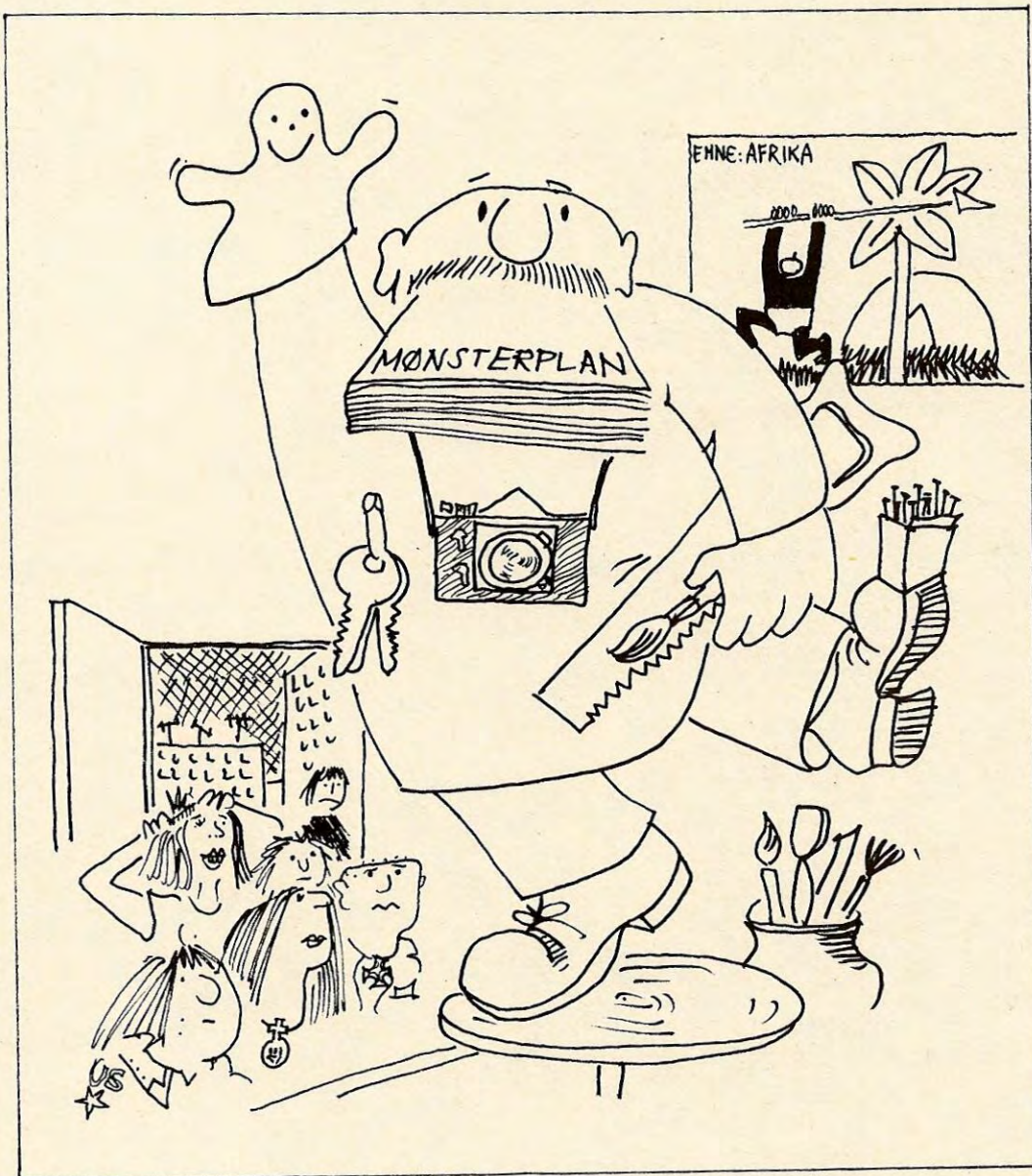
For min del står det klart: Jeg mener skolen først og fremst skal formidle kunnskaper og ferdigheter som det store flertallet av elevene trenger

og har nytte av. Jeg er motstander av ideene om skolen som et sted å være, der man først og fremst skal lære å omgås andre, sysselsettes og oppbevares. Selvsagt bør barn og ungdom trives på skolen. Men trives gjør unger når de merker at det de holder på med har mening, at det er alvor, at det vi byr den er ekte. All annen trivsel blir en liksom-trivsel som tilslører meningsløshet.

Meningen med dette er ikke å forsvare fagidioti. Jeg mener at den som vil arbeide i grunnskolen bør ha en dobbelt funksjon: å være et voksent menneske til støtte for elevene, og å gi dem kunnskaper. Det er denne siste delen jeg mener er blitt forsømt i dagens skole.

Sjøl er jeg cand.mag. adjunkt, og det er vel kanskje på ungdomstrinnet vi føler oss mest frustrert over at vi får drive så sjelden med det vi er utdannet for, nemlig å undervise. Men jeg tror denne følelsen er altfor velkjent på barnetrinnet også. Som en som har arbeidet både i den gamle realskolen, i den kursplandelte ungdomsskolen under mormalplanen, må jeg si at jeg har følt de siste åra som en eneste lang faglig overvintringsperiode! Den spirende diskusjonen om skolens faglige innhold og et framtidig mulig kjernestoff er derfor som liflige vårlyder i mine ører.

Kjernetepensum

"Stjålet" fra IDE OG FORM Nr 1-78
(se omtale et annet sted i bladet)

VI ER BLITT "ALTMULIGMENN"

Det faglige, det vi har lært å mestre har blitt som små øyer i et hav av oppgaver som er blitt tillagt oss. En ting er at vi skal undervise i en mengde saker som vi har liten eller ingen faglig bakgrunn for: Trafikk, rusmidler, yrkesveiledning, samlivslære, prevensjon, for å nevne noen av de såkalte obligatoriske emnene. Vi styrer med banksparing og leirskoleopphold, fjernadopsjon og klasseturer. Vår dag er oppstykket av samtaler med all verdens fagfolk. Nærmer vi oss lærerværelset og matpakka, står de der i kø: Helseøster, skolepsykologen, legen, rådgiver, sosionom, logoped, støttelæreren. For å overleve lærer man seg til å si: "har ikke tid, har ikke tid, legg en lapp i hylla mi!"

-OG ERSTATNINGSFORELDRE

Men dette er bare det minste. Det verste er virkningen av den allminnelige samfunns-situasjonen. Med økende antall skilsmisser, flytting, rotløshet, har vi i virkeligheten overtatt store deler av foreldrefunksjonen. Vi bruker mer og mer av vår tid på rein oppdragelse og grensesetting. Det tar på i det lange løp når en ryker opp i slagsmål med elever som aldri har lært å styre seg. Tanken på den engelske grammatikken og dens viderverdigheter blir nokså fjern når omstendighetene er slike. Men når det nå er slik, blir det ekstra viktig at den tida en har til faglig virksomhet, blir så godt utnyttet som råd er. Med andre ord: Hva bør en først og fremst sørge for at elevene får med seg av kunnskaper og ferdigheter? Stoffmengden er enorm, det gjelder å velge riktig. Og det er her Mønsterplanen svikter totalt.

SPIRALPRINSIPPET- Å LÆRE I SMÅ DRYPP

Normalplanens pensumkrav, med mål som var umulige å nå for alle elever, er borte. Det vi har fått isteden, er veiledende årsplaner som er altfor omfattende, en smørbrødsliste av likt og ulikt. Læreren kan enten prøve å fare med harelabb over det hele, eller arbeide grundig med noen få ting, slik at kunnskapen blir oppdelt i brokker. Da får elevene ingen sammenheng eller store linjer, ikke noe fundament å bygge systematisk på.

I tillegg er Mønsterplanen bygd opp etter det såkalte spiralprinsippet. Emnene kommer igjen og igjen opp igjennom åra. Tanken er at elevene skal utdype kunnskapene for hver gang. I praksis

blir det aldri tid til å behandle noe grundig, og hver gang det kommer igjen, har elevene følelsen av å ha "hatt det før".

Mønsterplanens vakre ord om egenverdi og selvrealisering forutsetter små grupper og økt lærertetthet, og mye differensiert undervisningsmaterieell. Når så virkeligheten er at bevilgningene går stadig nedover, blir de ideelle målene en vits. Lærerne slutter å ta Mønsterplanen alvorlig.

IKKE NOE PENSUMKRAV I NORSK I 9.KLASSE

Hva slags kunnskaper får elevene når læreren blir henvist til seg sjøl og sin egen erfaring, uten støtte i noe faglig anbefalt minstemål? Det er helt tilfeldig. En elev risikerer at vesentlige fagområder/emner faller helt ut. Ved bytte av lærer eller skole, eller ved overgangen til ungdomsskole, aner ikke den nye læreren hva han har å bygge på. Teoretisk kan en elev gå gjennom hele grunnskolen uten å få de nødvendige basiskunnskaper i ett eller flere fag.

Et lite eksempel er illustrerende: Fra normalplanens tid er jeg vant med å sette opp en pensuliste i norsk mot slutten av 9.klasse. Derfor spurte jeg en fagveileder i norsk om å få se retningsslinjene for pensumlister etter den nye planen. "Men veit du ikke det, da, det finns ingen! Du skal ha lest en roman, det er det eneste." "Men står det ikke et vist sidetall skjønnlitteratur, fagprosa og lyrikk, eldre og nyere diktning?" "Niks. Og historie kan du i samfulle 3 år holde på med forholdene under første verdenskrig i ei lita bygd i Gudbrandsdalen. I teorien."

Sjøl om jeg altså visste at alt flyter under mønsterplanen må jeg si at jeg blei sjokkert.

Hva vi så mener med basiskunnskaper er en diskusjon for seg. Jeg vil gjerne komme tilbake til et konkret forslag til kjernestoff, først og fremst i norsk, i neste nummer. For å antyde i hvilken retning forslaga mine vil gå, skal jeg nevne noen stikkord: Kjernestoffet må ikke være for stort, kanskje beregna til halve året. Det må ikke være noe krav at alle elever skal klare å lære alt (ikke noe minstepensum for alle), men alle klasser bør ha fått gjennomgått bestemte deler av et fag for hvert årstrinn.

Jeg vil oppfordre kollegene til å ta blyanten fatt og skrive ned hva dere mener om disse tinga. Hva er det viktigste for barn og ungdom å lære i de forskjellige faga i løpet av si grunnskoletid? Håper noen følger seg kallet til å svare, så vi kan få igang en skikkelig diskusjon.

NYTTIG HISTORIEBOK :

"menneskenes rikdommer"

"Verdifull familie...bestående av en kokke omkring 35 år gammel, hennes datter omkring 14, og en sønn på omkring 8 bys ut til salg. Hele familien eller en del av den selges etter kjøperens ønske".

(Annonse i "Charleston Courir"
12.april 1828)

Dette avisutklippet er gjengitt i Leo Hubermanns historiebok "Menneskenes rikdommer". Boka ble utgitt på Pax forlag for noen år siden, og bør være obligatorisk lesning for alle lærere. Spesielt for oss som bare har lærerskolen å bygge på i vår historieundervisning.

Boka er skrevet før krigen og omfatter Europas historie fra omlag år 1000 og fram til 2.verdenskrig. Boka er spekket med sitater og eksempler som det ovenstående og til forskjell fra mange andre historieskrivere briljerer ikke Hubermann med pussige anekdoter om konger og dronninger. (Det er vel fler enn meg som knapt husker mer av Englands historie enn Henrik den åttende som hogg hodet av konene sine i fleng) Slike eksempler mangler helt i denne historieboka. I stedet legger den stor vekt på å velge ut eksempler som er belysende og typiske for perioden.

FØYDALISMEN I EUROPA

Rikdommene er skapt av det arbeidende folket, og massene er historias skaperkraft. Dette er historiesynet som boka bygger på, og den legger vekt på å forklare historia. Om føydalismen sier Hubermann: Det typiske for denne perioden var herregodssystemet. "Bøndene dyrket ikke bare sine egne åkrer, men også herremannens"... "To eller tre dager i uka måtte han arbeide for herremannen uten betaling". Slik ble eventyrenes tapre ridere og skjønne jomfruer holdt oppe av de lutfattige bøndenes slit.

En av føydalitidens mektigste herremenn var kirken, omtrent en tredjedel av all jord tilhørte den.

Hubermann forteller: "I den grad ble de livegne undertrykt av Notre Dame-kapitlet i Paris under Ludvig den Hellige, at dronning Blanche "i all ydmykhet" protesterte. Men munkene svarte at "de kunne sulte sine livegne etter behag!"

KAPITALISMENS FRAMVEKST

Utover i middelalderen vokste handel, byer med friheter fra disse herremenns trange lover og regler, fram. Kapitalismen gjør sitt inntog, mer eller mindre voldelig.

Det var slavehandel og sjørøveri som la grunnlaget for den engelske kapitalismen. Dronning Elisabeth selv hadde aksjer i denne virksomheten. En av sir Francis Drakes sjørøverekspedisjoner mot spanierne innbrakte henne en vinst på 4700%!

Hun slo også John Hawkins til ridder som takk for at han fikk fart i slavehandelen. Til hans andre slaveekspedisjon lånte hun ham et skip ved navn "Jesus"...

TYSK STORINDUSTRI HJALP HITLER

Boka slutter som nevnt ved den annen verdenskrig. Her finner vi et av bokas aller viktigste eksempler, nemlig det tyske industriforbunds hemmelige såkalte "führerbrieft". Der heter det blant annet: "...det eneste som kan redde borgerskapet fra avgrunnen er å splitte arbeiderklassen og binde den til statsapparatet gjennom andre og direkte midler. Heri ligger nasjonalsosialismens positive muligheter og oppgaver."

En uke før riksdagsbrannen og to uker før terrorvalgene traff Hitler spissene i Tysklands industri- og finanaverden, Krupp, Bosch, Vögler osv. Hitler forkynte der at han aktet å innføre totalitær kontroll i Tyskland, oppløse riksdagen osv. Som takk fikk han 7 millioner mark fra de nevnte herrer.

Slike ting er viktige-for borgerskapets framstilling av dette, er at Hitlers var en gal mann som suggererte massene til å slutte opp om seg.

Nettopp dette, å stikke nåler i de allment godtatte historieoppfatningene, det er det Hubermann hjelper oss til.

Kjøp boka, les den, og bruk den i undervisninga!

K.F.

TIL BRUK • TIL BRUK • TIL BRUK • TIL BRUK • TIL BRUK • TIL OM SAMENE

MØNSTERPLANEN FORESLÅR AT KUNNSKAPER OM SAMENE INNGÅR SOM TEMA I O-FAG PÅ 2., 5. OG 6. KLASSETRINN I BARNESKOLEN. DET NEVNES EN REKKE STIKKORD SOM HISTORIE, SJØSAME-OG REIN-SAMEKULTUR, SPRÅK, UTDANNING OG MYE MER. PROBLEMET ER BARE AT VI NORSKE GJENNOMSNITTSLÆRERE KNAPT HAR DE BAKGRUNNS-KUNNSKAPER SOM SKAL TIL FOR UNDERVISNING I DETTE EMNET. DET HAR LETT FOR Å FOREGÅ ETTER DENNE LESTEN: VISE FRAM SKALLER, PROSPEKTKORT MED REINDRIFT, OG SÅ KANSKJE LITT OM ANDRE TRADISJONELLE SAMENÆRINGER.

Den siste tidas begivenheter har gjort det umulig å undervise på denne måten lenger. Vi må innrømme at vi har et minoritetsproblem i landet vårt.

De fleste av våre lesere vil kanskje si at dette er elementært, det visste vi fra før. Men spørsmålet er om vi har tatt konsekvensen av dette og satt oss skikkelig inn i saken, slik at vi kan drive en forsvarlig undervisning.

I denne artikkelen skal jeg kort skissere hvordan jeg la opp noen timer om samene i en sjette klasse i Oslo. Det er verken originalt eller flott, kanskje heller en måte å sette igang på uten at det byr på noe særlig ekstraarbeid.

Det første vi gjorde, var å finne ut hva klassen visste om samene på forhånd. Lista på tavla ble ikke lang: Sultestreik, joik og samedrakt, og reindrift.

Så skrev vi en liste over hva vi burde finne ut, etter en liten klassesdiskusjon. Lista kan gjøres lang eller kort etter klassetrinn, men bør mest mulig komme fra elevene. Vi hang opp en lang remse med papir på veggen med spørsmål og plass til svar imellom, som elevene kan fylle ut etterhvert.

Hvordan elevene finner fram til svarene, vil komme an på klassetrinn blant annet. Lærebøkene vil gi endel svar, f.eks er Knut I. Hansens

o-fagsbok for sjette klasse ganske grundig på emnet. Elevene kan sendes på bibliotek, ringe til den lokale sameforeningen, slå opp i leksikon, osv. Der det er samer i klassen, vil disse få en spesiell rolle i arbeidet med å finne svar.

Elevene noterte også i egne arbeidsbøker underveis, og arbeidet ble avsluttet med en tradisjonell prøve.

Det må naturligvis gis rikelig med anledning til diskusjon i klassen. (Andre ting som sanger, formingsarbeider osv. hører også med, men dette er vel elementært for oss som er opplært i fagintegre- ringens periode.)

Så over til det viktigste, nemlig hva jeg mener er viktig kunnskap om samene. Jeg tok utgangspunkt i sangen Samiid Ádnan-Sameland. Hva slags land er det? Finns det noe Sameland idag? Når og hvordan ble samenes land oppdelt og underlagt andre stater? Når kom samene til Sameland, og når kom nordmennene dit? Hvor mange samer finns i Norge? Driver alle med reindrift? Hvordan har og hadde samebarn det på skolen? Hvordan hadde de det blant norske barn før og nå? (Dette finns det endel barnelitteratur om) Hva er bakgrunnen for samenes kamp i Masi og Alta mot kraftutbygging? Hvilken rett har samene til jord og vann i Sameland, og hvilken rett bør de ha? Har den samiske nasjonen livets rett?

Slike ting bør en sosialistisk lærer absolutt sette seg inn i, og her er endel fakta:

Samehets

Sulte- streik,

Det er anslagsvis 20 000 samer i Norge av totalt ca 35 000. Ca 10% av dem lever av reindrift.

Det er litt usikkert hvem som var "først" i sameland. Det finns arkeologiske spor i nord helt fra 6-7 tusen år f.Kr. Men går vi til de eldste skrevne kilder, går det helt klart fram at i nord levde en befolkning som var helt annerledes enn den norske. Saga-fortellernes "Finnmark" strakte seg langs kysten fra Nord-Trøndelag

i sør til Kvitsjøen i nordøst, og innlandsfjell så langt sør som til Engerdal og Idre. Norsk kolonisering skjedde fra slutten av 1700-tallet, men skjøt først fart på slutten av 1800-tallet parallelt med utvandringen til Amerika. I Finnmark fylke ble det norsk flertall først omkring århundreskiftet. Dette er grunnlaget for å kalle samene en urbefolkning, og nordmennene blir da kolonisatorer i Sameland.

Norge, Sverige og Russland begynte å dele opp skatterettighetene i Sameland alt på 1300-tallet. (I perioder måtte samene betale skatt til

opptil tre konger samtidig, uten å få noe som helst igjen av goder for dette). Først utpå 1600-tallet kan man si at kongen gjorde krav på at befolkningen i det, samiske skatteområdet var hans undersåtter.

Fra 1850-årene til bortimot 1960, var det Norges uttalte politikk å assimilere samene, dvs gjøre dem mest mulig lik nordmennene.

Viktige elementer i denne politikken var:

1) En rekke strenge reindriftslover. Disse gav bl.a. innflyttede jordbrukere rett på erstatning for all påstått skade som rein gjorde på avling. For å sikre inndrivingen av erstatning, ble reieneierne delt inn i områder som var kollektivt ansvarlige. Dette gjaldt sør for Finnmark fylke. Flere steder ble reindrift totalforbudt til fordel for fastboende jaktinteresser. Likeledes ble det forbudt for samer å drive reindrift i nye områder i Sør-Norge, der norske tamreinlag kom igang isteden. (Ironisk nok fikk de det ikke til å lønne seg før de ansatte samer til hjelp)

forts. fra forrige side:

Selv den aller nyeste reindrift-
lova unngår spørsmålet om samene
har en historisk hevdvunnen rett
til å drive med rein.

Stadige grense stenginger satte
også i høyeste grad kjepper i hju-
lene for reindrifta i denne peri-
oden. Naturlige flyttveier ble sper-
ret, og landene, særlig Russland tok
automatisk beslag i rein som kom
over grensa (10%).

2) Diskriminering av samene ved at
bare norsktalende fikk kjøpt jord
i Finnmark. (Vedtatt i 1902)

3) Språklig diskriminering. Fra
1880 kom stadig strengere instruks-
ser som etterhvert gjorde samisk
og kvensk forbudte språk i norsk
skole. For å gjøre fornorskinga mest
mulig effektiv innførte man ord-
ningen med internater fra 1905.

Først etter krigen er det smått
om senn blitt lempet på dette.
Fra 1956 kunne samebarn lære sa-
misk på skolen, og idag tilbys
den første leseopplæringen på sa-
misk, pga mangel på lærebøker kan
ikke samisk tilbys som hovedspråk
på alle trinn i grunnskolen, og
langt mindre i videregående skole.
Dette er et bevilgningsspørsmål.

4) Norsk utnyttning av naturressur-
ser i Sameland. Viktig er gruve-
drifta. Den første erfaringen med
gruvedrift, var sølvgruvene i Nasa-
fjell i Sverige. Her måtte samene
arbeide som slaver i gruvene under
trusel om evig pine i helvete. Et-
ter dette har samene sett på all
gruvedrift som en ulykke. Ikke i et
eneste tilfelle har samene fått
del i overskudd fra gruvedrift i
Sameland, sjøl om det ofte var
samer som oppdaget forekomstene.

Hvalfangsten er også et svart
kapittel i norsk historie. Sven
Foyns harpun gjorde slutt på hva-
len langs Finnmarkskysten på 30
år. Hvalstasjonene grodde opp på
hvert nes der nord. Både sjøsamer
og norske fiskere kjempet mot rov-
drifta-naturligvis forgjeves, for
hvalfangsten var den norske
næringsgren som forholdsvis gav det
rikeste utbyttet. -Og det havnet
i Sandefjord og Tønsberg.

5) Kraftutbygging. Denne kom for
alvor igang etter siste krig.
Et sitat fra daværende lappefoged
i Nordland Loyd Villmo er bely-
sende i denne sammenhengen:
..."Det har neppe hendt at samene
er blitt spurt om de er villige
til å gi fra seg områder de har
hatt i besittelse lenge før nord-
mennene trengte seg inn. I rein-
driftsområdene er det regulert og
utbygd en rekke kraftverk som
har redusert beiteområdene uten at
det er blitt betalt en øre i er-
statning. Jeg kunne ha nevnt en rek-
ke eksempler bare i Nordland fylke.

Ved en rekke tilfeller er ikke
engang planene for reguleringene
sendt samene til uttalelse".

Så uproblematisk for staten er
det ikke lenger. Det gir Alta-kam-
pen et godt bevis på. I dette til-
fellet vil en utbygging innsnevre
flyttveiene slik at det blir fare
for sammenblanding av flokker. (Ivar
Bjørklund, Tromsø Museum, i en artik-
kel i Aftenposten).

Når det gjelder kraftutbygging,
kan man ikke si at dette er en
tilbakelagt periode. Problemene er
der for fullt. Hvilken rett samene
har til land og vann, står det stor
strid om. Staten mener at samene
ikke har noen slik juridisk rett
overhode. I Finnmark har den nors-
ke staten sjøl tatt eiendomsretten
til all umatrikulert jord. Dette
var ren sjøltekt fra statens side.
Samene hadde lange før dette et
vel utbygd retts-system (siida-
systemet) som blant annet regu-
lerte bruksområder i reindrifta.
De norske rettsmyndighetene har
aldri tatt hensyn til dette, knapt
kjent til det.

Mange land, blant annet USA og
Canada, New Zealand og Australia,
er kommet lenger enn oss i juri-
disk beskyttelse av urbefolkningens
rett til land og vann idag. Prob-
lemet for samene her er at staten
nekte å anerkjenne samene som en
urbefolkning på tross av uomvis-
telige vitenskapelige fakta. (Se-
nest har det norske arkeologmø-
tet vedtatt at samene må sees på
som dem opprinnelige befolkning i
Sameland.)

Viktige samekrav idag er:

- 1) Retten til land og vann avkla-
res.
- 2) Et samisk manntall opprettes.
- 3) Et valgt organ opprettes.
- 4) Samene får konstitusjonell
status. Dvs at det grunnlovsfes-
tes at samene må få utvikle sin
kultur og sitt næringsgrunnlag
på en trygg måte.
- 5) Språklig status på linje med
hver av de norske målformene.

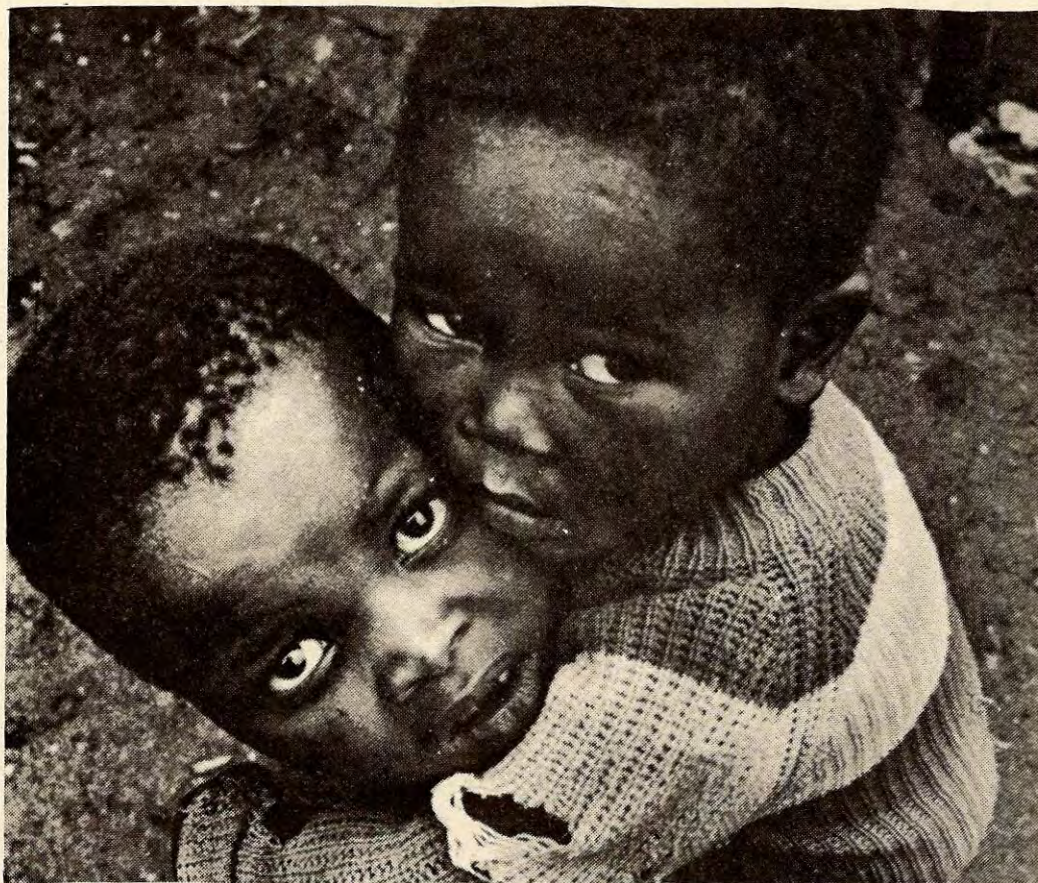
(Disse krava er sitert fra et
foredrag av Alf Isak Keskitalo,
Nordisk Samisk Institutt, Kauto-
keino.)

Kilder: Samene-urbefolkning og
minoritet! Redaktør Trond Thuen.
-Universitetsforlaget 1980.

"Den samiske nasjon". Per
Otnes. Pax 1970.

B.T.

Thandi fra Soweto

Thandi er 10 år gammel og bor i Soweto i Sør-Afrika. Begge foreldrene er borte på arbeid hele dagen. Hun har en eldre bror som har rømt til nabolandet Botswana etter massakrene mot skoleungdommen i Soweto.

Om to småsøsken, Lindiwe og Themba, 4 og 3 år gamle forteller Thandi:

"Om dagen når jeg går på skolen, må Lindiwe passe på Themba. Jeg låser døren når jeg går, og tar vekk alle ting de kan ødelegge seg på. De kan jo ikke gå ute alene, for noe kunne hende dem. Men de liker ikke å være alene hjemme. De gråter veldig når jeg går, men blir veldig glade når jeg kommer hjem igjen fra skolen."

Thandi snakker ofte med bestemoren som forklarer henne mye, bl.a. om bakgrunnen for de hvites herredømme i Sør-Afrika,

og da de kom til landet:

"Selv om det i begynnelsen ikke var så mange av dem, kunne de allikevel tvinge fram sin vilje fordi de hadde geværer. Mot geværer nytter det ikke stort med spyd."

Dette er noe om det vi leser om i heftet : Thandi fra Soweto- Barn i Sør-Afrika. Det er også utstyrt med mye fint billedstoff.

Heftet bør kunne brukes i orienteringsfag og alternativ livssynsundervisning bl.a.

Anbefales.

Thandi fra Soweto-Barn i Sør-Afrika.

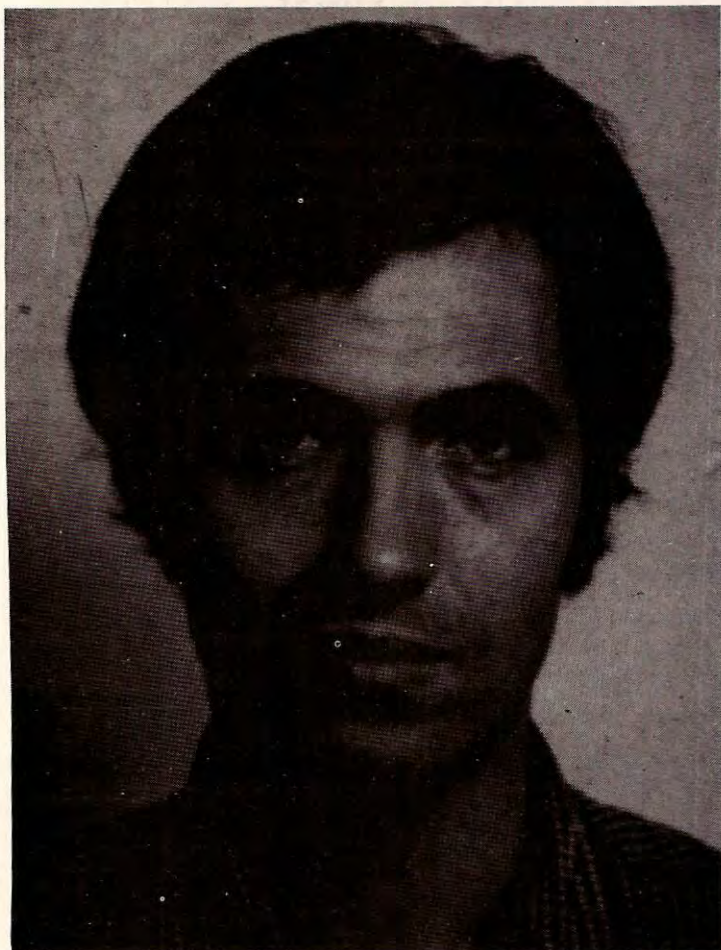
36 s. pris: kr. 7,-

Kan bestilles fra:

Fellesrådet for det Sørlege Afrika, Gøteborggt. 8, Oslo 5.

SKOLE FOR FOLKET
dokumenterer

I 1978: "FREMSKRITT" ANGRIPER

FREMSKRITTSPARTIET EN REAKSJONÆR I NORSK SKOLE- POLITIKK!

TIL VENSTRE :
HALFDAN KARLSEN
(1946 -).

12.september 1978 hadde "Fremskritt", ukeavisa til Fremskrittspartiet, et førstesideoppslag om undervisninga til Halfdan Karlsen, som er lektor ved Lørenskog videregående skole. Oppslaget var laget av Peter N. Myhre, formann i Fremskrittspartiets Ungdom. Avisas ansvarlige redaktør, Carl I. Hagen, har offentlig gått god for innholdet i forbindelse med at Halfdan Karlsen krevde at avisa skulle gå tilbake på sine beskyldninger om at det skulle foregå "marxist-leninistisk indoktrinering" i timene hans. Denne saka havnet som kjent for retten, da Fremskrittspartiet ikke har vært villig til å gå tilbake på noe som helst.

Og hvorfor skulle de gjøre det? Angrepet på Halfdan Karlsen er ikke noe annet enn en logisk konsekvens og en naturlig oppfølging av Frem-

skrittspartiets programerklæringer på det skolepolitiske området. Fremskrittspartiet legger ikke skjul på at de vil hindre sosialistiske lærere i å få noen innflytelse i skolen. Det vi kaller kritisk undervisning, betrakter de som utilbørlig politisk påvirkning av elevene.

Fremskrittspartiet har gått angrepsvis til verks mot Halfdan Karlsen. Likhetspunktene med Fedrelandslagets angrep på Olav Storstein og Nasjonal Samlings angrep på Bjarne Borgan er såpass klare at vi ikke nøler med å si at Fremskrittspartiet gjennom sine handlinger har vist at de følger opp en reaksjonær tradisjon på dette området. Vi viser til Halfdan Karlsens artikkel. Se også faksimile av "Fremskritt"s oppslag om Halfdan Karlsens undervisning på side 32.

Hvorfor ble Halfdan Karlsen i 1978 angrepet av krefter på ytre høyre fløy i norsk politikk? Historia lærer oss at angrep på sosialistiske lærere ikke er noe nytt. "SKOLE FOR FOLKET" har tidligere trukket fram to eksempler fra 1934. SOSIALISTISK SKOLEFORUM ser klare likhetspunkter mellom fascistenes angrep på Olav Storstein og Bjarne Borgan og Fremskrittspartiets angrep på Halfdan Karlsen. Her følger en tredje artikkel, skrevet av Halfdan Karlsen.

KRITISK UNDERVISNING

FØLGER OPP
TRADISJON

DET SER UT TIL AT

Fremskrittspartiet

LEGGER OPP TIL EN NY
YRKESFORBUDSKAMPANJE RETTA MOT
SOSIALISTISKE LÆRERE IDAG:

ANDERS LANGES PARTI HADDE SOM MÅLSETTING:

"ALL VENSTRERADIKAL UNDERVISNING UT AV SKOLEN".

"VI VIL IKKE FINNE OSS I AT ENKELTE LÆRERE DRIVER
POLITISK VIRKSOMHET I SKOLEN".

(sitert fra ALP-brosjyrer, en fra 1975, en udatert).

FREMSKRITTSPARTIET VIL ARBEIDE FOR Å

"STOPPE EKSTREMISTISK INFILTRASJON I SKOLEVERKET,
FORSVARET, FAGFORENINGENE OG OFFENTLIG ADMINISTRASJON"
OG "BEKJEMPE POLITISK MISBRUK AV NRK".

(programmet til Fremskrittspartiets Ungdom fra 1978).

"OMPLASSERE ELLER AVSKJEDIGE LÆRERE SOM BEVISELIG
UTSETTER ELEVENE FOR POLITISK INDOKTRINERING".

(lokalvalgprogrammet til Fremskrittspartiet fra 1979).

1. ARVEN FRA ANDERS LANGE

Sommeren 1933. Evje i Setesdalen. To tette rek-
ker av unge menn på marsj under Fedrelandslagets
fane, et hvitt flagg prydet med et sirkelrundt
merke i Norges nasjonalfarger. De bar uniformer
med grå skjorte og svart slips og bandolær over
skulderen. De brukte den opprakte hånds hilsen
- "norsk hilsen". I spissen som fanebærer gikk
Anders Lange, sekretær i Fedrelandslaget siden
1930. Han tilhørte den reinfascistiske fløyen i
Fedrelandslagets Ungdomsfylking, som han seine-
re (1935) ble "riksleder" for. Han var aktiv i
slåsskamper mot kommunister og Arbeiderparti-
ungdom, en klart ledende skikkelse blant de
norske gråskjortene, Fedrelandslagets storm-
tropper.

Det var ikke bare i det ytre likheten med Musso-

linis svartskjorter og Hitlers brunskjorter var
slående. 24.mai 1934 skrev Anders Lange en ar-
tikel i Fedrelandslagets ukeavis ABC, der det
blant annet sto: "Vi er i pakt med den store
verdensfornyelse som under fascismens og nazis-
mens fane vokser frem i de hvites land". Ar-
tikkelen sluttet med følgende kraftsats: "Og de
som skriker senilt i sine loslitte presseorganer
og i sine utrangerte partier at dette er tysk
brutalitet og nazisme med vold, dem svarer vi
at Knut Hamsun er norsk og tilfeldigvis det nye
Tysklands største forfatter, som han er hele
verdens idag. Skrem så bare videre med det uten-
landske, vi svarer med oprakt hånd: NORGE!"

Anders Lange var fascist i sin ungdom. Han gikk
aldri inn i NS. Under krigen satte tyskerne han

flere ganger i fengsel. På sine eldre dager tok han avstand fra fascismen og bekjente seg til folkestyret som "det eneste system som gjør at vi kan bevare ytringsfriheten". Men han innrømmet samtidig at "jeg hadde i begynnelsen av 30-årene en sterk sympati for fascismen" (uttalt i intervju med Torbjørn Eide, "Anders Lange som han var", Lyches forlag, Drammen 1974, s.63).

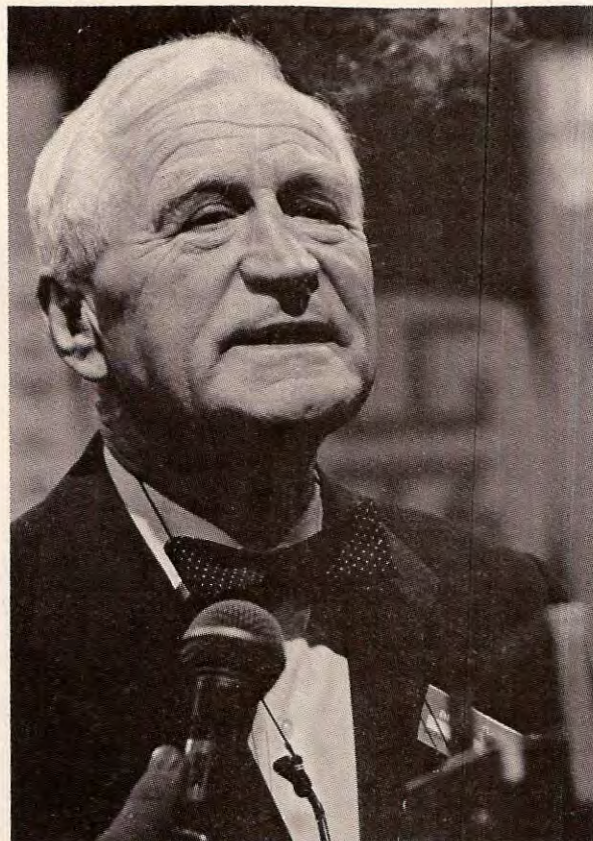
Spørsmålet som naturlig melder seg er om Anders Lange ble varig kurert mot fascistiske tanker og ideer, eller om han ikke også på sine eldre dager bar i seg holdninger og synspunkter som han hadde ervervet seg i sin tid som aktivist i det fascistiske Fedrelandslaget. Som et allment synspunkt vil jeg hevde at Anders Langes Parti - og Fremskrittspartiet - i mangt og mye står for en gjenoppliving av trekk ved det gamle Fedrelandslaget. Det går tydelige linjer mellom norsk trettittallsfascisme og dagens Fremskrittsparti. Siktepunktet med denne artikkelen er å søke å klargjøre disse linjene på ett felt av samfunnspolitikken, på det skolepolitiske området.

● FEDRELANDSLAGETS SKOLEPOLITIKK

Virkningene av Fedrelandslagets skolepolitiske synsmåter er tidligere berørt i artikkelen om Olav Storstein, men det kan være på sin plass å ta utgangspunkt i en nærmere drøfting av lagets politikk på dette området. Allerede i 1925 slo Fedrelandslaget fast at det så det som en av sine oppgaver "å motarbeide ethvert klassehat og verne særlig barna og vår skole mot å bli trukket inn i klassekampen" (sitert fra lagets arbeidsprogram fra januar 1925). At dette måtte føre til en negativ holdning overfor sosialistiske lærere, er lett å skjønne. I ABC, Fedrelandslagets ukeavis, finner vi en klar begrunnelse for en slik holdning (29.juni 1933):

"Her i ABC har vi ofte fremholdt betenkelighetene ved at folk som tilhører revolusjonære partier, fungerer som lærere ved en offentlig skole. Selv om de ærlig bestreber sig på å holde politikken utenfor, er det ikke til å undgå at deres politiske innstilling vil skinne igjennem og påvirke elevene. Og dessuten: det er de færreste av disse folk som virkelig bestreber sig på å være nøytrale. Det som kjennetegner en socialistisk-revolusjonær bevegelse er jo nettopp dette, at alle dens tilhengere, og da særlig de mere fremtredende, er aktive, at de ser det som sin plikt å utnytte enhver situasjon til fordel for sitt politiske syn" (gjengitt med ABC-redaksjonens egne understrekninger).

Fra "betenkeligheter" er ikke veien lang til et ønske om å fjerne lærere som ikke er "politisk nøytrale". I Fedrelandslagets program vedtatt

ANDERS LANGE (1904-74)
- BINDELEDDET MELLOM
FEDRELANDSLAGET I TRETTIÅRA
OG FREMSKRITTPARTIET AV IDAG.

på landsmøtet i november 1933, finner vi formuleringer som klart sikter mot yrkesforbud for sosialister - ikke bare i skolen, men i alle former for offentlig tjeneste. Fedrelandslaget ville gå inn for:

"En skånselløs og bredt anlagt kamp mot marxismen, mot den materialistiske vranglære og mot all importert ukultur. Kommunistisk og revolusjonær undergravning må være bannlyst fra skole, kringkasting, hær, flåte, offentlige biblioteker og andre stats- eller statsstøttede institusjoner. Staten må kreve ubetinget lojalitet av sine tjenestemenn. Offentlige tjenestemenn f.eks. i skole og hær som viser sig uvillige til å løse de oppgaver og fremme de formål som hører tjenesten til, skal straks fjernes fra sine stillinger" (sitert fra programmets pkt.I - "Nasjonal og moralsk gjenreising").

● FRYKTEN FOR "DEN RØDE LÆRER"

I det samme programmet finner vi også en post om at "undervisningen legges mer over i praktisk retning". Heller ikke Fedrelandslaget var fornøyd med den eksisterende stivbeint konservative kateterskolen. I "34", organ for Fedrelandslagets Ungdomsfylking i Oslo, finner vi således en artikkel der forfatteren stiller seg klart positivt til arbeidsskoleprinsippet (F.J. Sejer-

ted: "Skolereform - et ledd i vår kamp", i "34" r.2/1934). Også i NS-programmet fra februar 1934 finner vi "progressive" trekk ved de postene som tar opp skolepolitiske spørsmål. NS vil ha "bedre skoleutdannelse på kortere tid" og med spesialisering etter den enkelte elevs anlegg og fremtidsplaner, og etter samfunnets behov". Staten skulle bekoste høyere utdannelse med stipendier til "særlig begavet ungdom" (se Ians Olav Brevig: "NS fra parti til sekt", Pax 1970, s.144).

Jeg vet ikke hvor djupt disse "progressive" synspunktene egentlig stakk. Men det passet sjølsagt godt inn i det bildet fascistene prøvde å skape av seg sjøl, som mer "moderne" og "strømlinjeformet" i sin livsinnstilling enn det foraktede liberal-konservative spissborgerskapet. Det gir i hvert fall grunn til ettertanke når vi ser hvordan Fedrelandslaget i praksis behandlet en mann som lektor Olav Storstein, som virkelig sto for progressive pedagogiske og skolepolitiske ideer - den kanskje mest framtrædende forkjemperen for arbeidsskoleprinsippet i landet vårt på den tida.

Hovedsida ved skolepolitikken til Fedrelandslaget og NS er at den retta seg mot sosialistiske lærere som prøvde å innføre kritisk undervisning. Fascistene ville "verne om kristendommen og slektssamfundets etiske grunnvoll" (Fedrelandslaget), og da er det klart at "samfundsfiendtlig propaganda og utbredelse av klassehat" måtte forbys (NS). En kritisk undervisning basert på flersidig, aktuell informasjon om datidas brennende samfunnsproblemer - der elevene også ble presentert for marxistiske synsmåter - ble sett på som en trussel. Og i sin blinde antikomunisme spilte fascistene gjerne rollen som borgerskapets stormtropper i kampen mot "de samfundsnedbrytende krefter", i skolen som ellers i samfunnet. Det er i dette perspektivet vi må se Fedrelandslagets angrep på Olav Storstein i juni 1934. Frykten for hva en venstreorientert lærer kunne finne på å "smitte" sine elever med av kunnskaper og meninger, står i fokus for de norske trettitallsfascistenes skolepolitiske interesse. NS-angrepet på folkeskolelæreren Bjarne Borgan i august 1934 fører seg helt klart inn i det samme mønsteret.

● LIBERTAS OG NORSK FRONT

Trekker vi linja fram til dagens situasjon, ser vi at ytre høyre fokuserer på nøyaktig de samme temaene i sine skolepolitiske utspill. Hvem husker ikke Libertas-kampanjen i 1973-74 som var retta mot "infiltrasjon, nedbrytende virksomhet og propaganda fra marxist-leninister, kommunister og sosialister" i skoler (og massemedia).

Hvem husker ikke påstandene om at AKP-lærere "vil legge opp til en storstilt indoktrinering, som skal ensrette elevene etter klart totalitært mønster", slik vi finner det uttrykt i Elin-gaardboka "Slik arbeider marxist-leninistene" fra 1973 (s.142). Som mottrekk mot all denne styggedommen har Libertas nedsatt "arbeidsgrupper" som skal "innhente opplysninger, kartlegge forholdene og gjøre offentligheten kjent" med det som angivelig foregår - altså et regulært spionasjeapparat retta mot venstreorienterte lærere. (Sitatene er henta fra Libertas-heftet "Venstreradikal aktivitet i skolene?" fra 1973).

Også nynazistene i Norsk Front kastet seg fram på. Libertas-kampanjen virket nok inspirerende. Norsk Front-avhopperen Arne Flateland har fortalt at det var stående ordre i det daværende NUF (Nasjonal Ungdomsfylking) å rapportere alt en kom over av "kommunistisk undergravning" i de skolene der nynazistene hadde sine folk. Ifølge Flateland nevnte Erik Blücher en gang at NUF-sympatisører på en ungdomsskole hadde klaget over lærere som de mente var kommunister, og at han (Blücher) oppfordret dem til å rapportere videre om saka. (Opplyst til forfatteren i intervju med Arne Flateland i 1979). I forbindelse med Kyvik-saka kom det fram klare beviser for at Norsk Front faktisk drev med en slik form for rapportering. Politiet beslagla under etterforskninga såkalte "kamppapirer" sendt til Blücher av et Norsk Front-medlem som er lærer. Her gikk det fram at læreren rapporterte alt om forholdene på skolen der han jobbet og hva han hadde bedrevet den siste måneden. (Dokument lagt fram i rettssalen av høyesterettsadvokat Alf Nordhus, Dagbladet 22.mai 1980).

I Norsk Front-organet "Nasjonalisten" nr.4/1978 sto det forøvrig en artikkel om "Hvordan avsløre M-L-lærere" - "disse røde kateterrottene", som Blücher kalte dem. Og hvorfor denne voldsomme interessen for å kikke venstreradikale lærere etter i kortene? Jo, Blücher forklarer det slik: "Ifølge Morgenbladet er det ca. 1000 marxist-leninistiske lærere i norske skoler, som bevisst har valgt læreryrket for å bruke sin stilling til politisk indoktrinering av elevene". Her er vi ved et viktig poeng: Den inngrodde frykten for "den røde lærer" som er allment tankegods på ytre høyre fløy i norsk politikk - idag som i 1930-åra - skaper grobunn for at de mest aggressive og pågående antikomunistene kan aksjonere. Med Morgenbladet i ryggen, så å si.

● "DISSE MERKELIGE MODERNE LÆRERNE"

Anders Langes Parti framsto i 1973 som et erklært antisosialistisk parti. Viljen til å aksjonere mot "den røde lærer" er til å ta og føle

på i sitater som disse henta fra partiets brosjyrer de første åra: "All venstreradikal undervisning ut av skolen". "Vi vil ikke finne oss i at enkelte lærere driver politisk virksomhet i skolen". I Anders Langes Parti ble grunntankene fra den stupide Libertas-hetsen mot sosialistiske lærere regelrett programfesta og opphøyet til partiets offisielle politikk. Den ideologiske begrunnelsen finner vi hos Anders Lange. Han var djupt bekymra over den disiplininkrise som han mente var det største problem når det gjelder barn og ungdom i vår tid. Den moderne barneopdragelse har spilt fallitt: "Vi slapp til de såkalte psykologer, som er fuskere med sånn halvveis utdanning", sa Anders Lange. Verst er allikevel disiplininkrise i skolen. "Foreldrenes og skolens autoritet må gjeninnføres", mente Anders Lange.

Hvem har skylda for den utglidningen som Anders Lange mener å ha observert? Jo, først og fremst "disse merkelige moderne lærerne som er intellektuelt forvirret, som har forlest seg på kommunistisk - vesteuropeisk kommunisme - ikke sovjetkommunisme, for der må de lystre, - vesteuropeisk oppløsningskommunisme"... Og hva kan gjøres for å rette på forholda? Jo: "hvis disse (de merkelige moderne lærerne) ble fratatt anledningen til å eksperimentere, hvis vi gikk tilbake til en grunnskole på 7 år, folkeskolen, med absolutt myndighet fra lærernes side, så er det mulig å forandre dette". (Autentiske Anders Lange-sitater fra "Anders Lange som han var", s.57-59). Så la oss ha det klart: Det er de halvstuderte psykologene og de merkelige moderne lærerne som har hovedskylda i oppløsningsstilstandene i hjem og skole. De sistnevnte er jo

dessuten venstrevridde og driver med politisk virksomhet i skolen. Slike folk kan en jo ikke slippe løs på barn og ungdom, eller hur?

● FREMSKRITTPARTIETS SKOLEPOLITIKK

Fremskrittspartiet representerer en direkte fortsettelse av Anders Langes Parti. Hva slags skole ønsker Fremskrittspartiet? I det skolepolitiske programmet som Fremskrittspartiets Ungdom la fram i 1979, kan vi lese følgende:

"FPU går inn for en skole som gjør elevene mer kunnskapsrike. Under vekslende Arbeiderparti-regjeringer og borgerlige regjeringer har skolen de siste 20-30 år gjennomgått en utvikling som fortrinnsvis har forårsaket den såkalte utjevningen. FPU tar avstand fra denne utjevningen. Ikke noe samfunn har greid seg uten en viss differensiering i skolen. I et moderne industrisamfunn er det en stor og meget variert etterspørsel etter arbeidskraft. Alle typer mennesker og menneskelige egenskaper er det behov for. Noen utjevning er derfor ikke nødvendig (...). FPU mener at å fjerne karakterene og eksamenene i skolen vil føre til ytterligere nivåsenkning". (sitert i utdrag fra "Fremskritt" 14.august 1979)

I likhet med NS og Fedrelandslaget i trettiåra har altså Fremskrittspartiets skolepolitiske program visse "progressive" trekk. For eksempel går partiet inn for "en skole som gjør elevene mer kunnskapsrike". Ja, hvem gjør ikke det? Samtidig ser vi at Fremskrittspartiet går imot utjamning, dvs. en skole som er innretta på å møte hele folkets behov for utdanning, og imot såkalt "nivåsenkning". Det er klart eliteorien-

NYNAZISTENES
"FØRER" ERIK
BLÜCHER (1953-)
HAR OGSÅ KASTET
SEG FRAMPÅ I
JAKTEN PÅ KOMMU-
NISTISKE LÆRERE
SOM DRIVER "UNDER-
GRAVNINGSVIRKSOM-
HET" I SKOLEN
- SJØL OM DET IKKE
HAR FØRT TIL LIKE
OPPSIKTSVEKKENDE
RESULTATER SOM DE
FREMSKRITTPARTIET
KAN VISE TIL.

(FOTO: KLASSEKAMPEN)

terte tanker som er ute og går her. I Fremskrittspartiets lokalvalgprogram, gitt ut foran kommune- og fylkestingsvalget i 1979, heter det rett ut at "Fremskrittspartiet vil bl.a. gå inn for at skolen får klare disiplinregler og gi lærerne tilstrekkelig myndighet og midler til å holde disiplin i klasserommet. Fremskrittspartiet vil opprettholde karakterer i alle fag, også orden og oppførsel, samt redusere den skadelige, utstrakte, organiserte forsøksvirksomhet og eksperimentering i skoleverket".

RO, ORDEN OG DISIPLIN

Bort med pedagogisk nytenkning og fram igjen med spanskrøret, kunne en kanskje sette som motto for Fremskrittspartiets skolepolitikk. Dette er reaksjonært i ordets rette betydning: et ønske om å vende tilbake til de "gode", gamle tilstander da skolemesterens oppgave var enkel og grei, da elevene var "disiplinerte", da den borgerlige indoktrineringa fungerte upåklagelig uten forstyrrende motforestillinger. "Her i Norge, og da særlig ved enkelte skoler, er evnen til å holde ro i timene et av de viktigste kravene" til en god lærer, sier Fremskrittspartiets førstekandidat på fylkestingslista i Rogaland, handelsskolebestyrer Sverre Skien, i et intervju til "Fremskritt" 15.mai 1979.

Denne vektlegginga av ro og orden fremmet gjennom reint disiplinære tiltak, virker skremmende på oss andre som mener det er helt andre tiltak som må prioriteres dersom en skal få en god skole uten bråk og forstyrrelser i timene. Hva med skolens innhold? Hva med undervisningsmetodene? Hva med sosialpedagogiske hjelpetiltak? Alle disse virkemidlene som en lærer kan og bør ta i bruk for å gjøre undervisninga levende og interessevekkende for elevene, uten å true med nedsett karakter i orden og oppførsel og andre refsingstiltak? Det virker unektelig som om Fremskrittspartiet vil tilbake til tidligere tiders lærerstyrte, autoritære undervisning, basert på en manglende tillit til at det kan være mulig å utløse positive, byggende krefter også hos elever som i utgangspunktet kan synes å være "bråkmakere" i opposisjon til skolen og alt den står for? At Fremskrittspartiet ikke tror det er mulig å motivere elevene positivt for en kritisk, problemorientert undervisning basert på elevaktiviserende metoder, uten å ha spanskrøret bak ryggen?

Fremskrittspartiet går også inn for å redusere skoleplikten til 7 år, slik at 8. og 9.klasse gjøres frivillig. Det sies ikke rett ut i programmet, men begrunnelsen er vel at en skal unngå "at de teoretisk svake og evneløse elever får lage så meget bråk i skolen at de ødelegger for

dem som går for å lære", som det heter i intervjuet med Sverre Skien, som fortsetter: "Trass i alt er det gagnsmenneskene som bærer samfunnet på sine skuldre og ikke bråkmakerne". Dette ser ut til å være bakgrunnen for at Fremskrittspartiet ønsker å kvitte seg med "bråkmakerne" i ungdomsskolen og la dem seile sin egen sjø - i et samfunn med utstrakt ungdomsarbeidsløshet og andre alvorlige ungdomsproblemer.

"STOPPE EKSTREMISTISK INFILTRASJON I SKOLEN"

Med sitt gammelmodige syn på disiplinproblemene i skolestua og sin mistillit til såkalt "skadelig forsøksvirksomhet", med sine krav om karakterer og med den gjennomførte konkurranse- og karrièrementaliteten som gjennomsyrrer partiets uttalelser, plasserer Fremskrittspartiet seg utvilsomt på ytre høyre fløy i den skolepolitiske debatten her i landet. Hva så med synet på sosialistiske lærere og deres virksomhet i skolen? Her har Arbeiderpartiet et tungt ansvar, ifølge Fremskrittspartiets 2.viseformann, advokat Eivind Eckbo, som snakker om "den etablerende skole etter sosialistisk skolenorm". Ifølge Eckbo "er denne skolenorm den fremste i verden når det gjelder å frembringe politiserte elever som kan lite eller ingenting av det de burde ha kunnet" (Eivind Eckbo: "Ensporet skolepolitikk", "Fremskritt" 1.august 1979).

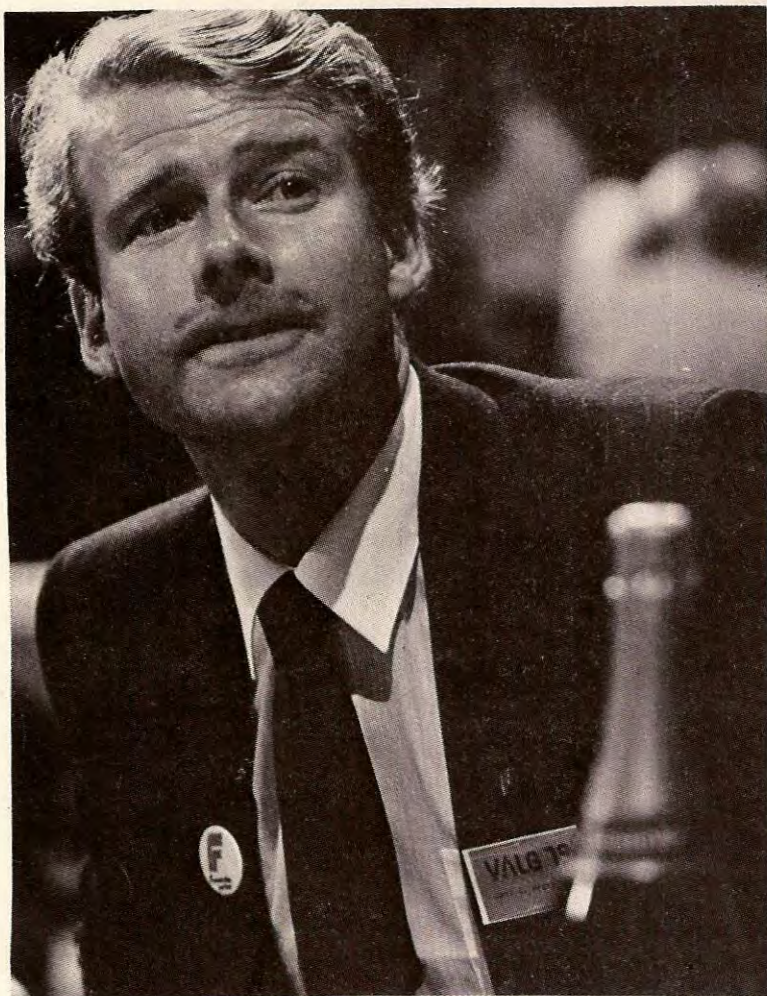
I Fremskrittspartiets handlingsprogram fra 1977 heter det at partiet "tar avstand fra politisk påvirkning i skolen som, hvis klart beviselig, må føre til omplassering eller avskjed". For syns skyld er det føyet til at "dette gjelder såvel venstre- som høyreekstremistiske tendenser". En trenger ikke mye fantasi for å skjønne at det er henholdsvis AKP(m-l) og Norsk Front som er i søkelyset her. Fremskrittspartiet bekjenner seg til kommunazisme-teorien, som setter likhetstegn mellom AKP(m-l) og Norsk Front. Fremskrittspartiet har da også ganske riktig tatt avstand fra lektor Olav Hoaas, det kjente Norsk Front-medlemmet som ifjor ble sagt opp fra sin stilling ved Stokmarknes videregående skole fordi han hadde agitert for rasistiske ideer i timene. Forøvrig er det de såkalt "venstre-ekstremistiske" lærerne som i særlig grad har fått merke Fremskrittspartiets nærgående interesse. Å gjøre elevene kjent med marxistiske synsmåter er visst ifølge Fremskrittspartiet like forbrytersk som Hoaas sine påstander om at gasskamrene og folkemordet på jødene under andre verdenskrig ikke eksisterte.

Dagens Fremskrittsparti har i høy grad løftet arven fra fascistene i mellomkrigstida på dette området. Fedrelandslaget gikk inn for åpent yrkesforbud for sosialistiske lærere. Lærere

som ikke ville vise "ubetinget lojalitet" eller "fremme de formål som hører tjenesten til", skulle straks fjernes fra sine stillinger. Begrunnelsen var sterk og klar: "Kommunistisk og revolusjonær undergravning må være bannlyst fra skole, kringkasting" osv. (Sitert fra Fedrelandslagetets program fra 1933). Idag går Fremskrittspartiet inn for å "stoppe ekstremistisk infiltrasjon i skoleverket" osv. - og dessuten å "bekjempe politisk misbruk av NRK". (Sitert fra programmet til Fremskrittspartiets Ungdom fra 1978). Det blir også lagt opp til yrkesforbud: "Fremskrittspartiet vil gå inn for å omplassere eller avskjedige lærere som beviselig utsetter elevene for politisk indoktrinering".

(sitert fra lokalvalgprogrammet fra 1979). Tankegangen er nøyaktig den samme som når det gjaldt fascistene i trettiåra. Det er den gamle, tradisjonelle antikommunismen på ytre høyre fløy som igjen blomstrer i norsk politikk, nå tilsatt et tynt ferniss kommunazisme-teori. Vi skal også se at de praktiske utslag av denne tenkninga, som vi nå altså har sett de teoretiske røttene til, ligger fullt på høyde med det som fascistene i Fedrelandslaget og NS greide å stille istand på dette området i 1930-åra. La oss slå det fast: Fremskrittspartiet har tatt "godt" vare på arven fra Anders Lange på det skolepolitiske området.

2. FREMSKRITTSPARTIET GÅR TIL AKSJON!

CARL I. HAGEN (1943-)
ER SOM REDAKTØR AV PARTIAVISA
"FREMSKRITT" ANSVARLIG FOR DET
HARDE OG ETTER VÅR MENING
STERKT INJURIERENDE ANGREPET
PÅ LEKTOR HALFDAN KARLSEN I
SEPTEMBER 1978.

Fedrelandslaget og NS sto neppe aleine om å mene at sosialistiske lærere drev "samfundsnedbrytende virksomhet" i skolene. Slike ideer var nok utbredt i vide kretser innafor borgerskapet, slik lektor Rolf Griegs kronikk i Aftenposten og Høyre-avisa "Buskerud Blad"s opptreden i forbindelse med Storstein-saka indikerer. Det spesielle med fascistene var at de reint allment var villige til å trekke konsekvensene av sine synspunkter og omsette teorien i praktisk handling. Der de mer moderate innafor borgerskapet gikk fram med forsiktighet, brukte fascistene storslegga. Der de mer fornuftige og vidsynte så nyanser, så fascistene bare svart/hvitt. Fascistene var først og sist ekstreme antikommunistar, og de fungerte mer enn gjerne som borgerskapets stormtropper i kampen mot arbeiderbevegelsen.

Fremskrittspartiet av idag har også utpreget aktivistiske trekk. Det kommer f.eks. til uttrykk i et intervju med Carl I. Hagen i 1974, da han ble bedt om å gjøre rede for forskjellen mellom Høyres politikk og hans egen. Carl I. Hagen ordla seg som følger: "I Høyre ser man at det tales og skrives og fremsettes forslag på en generell, akademisk måte. Man har en mengde abstrakte formuleringer, men færre konkrete opplegg. Ta for eksempel en ting som infiltrasjonen fra de venstreradikale,"

(* - legg merke til at Carl I. Hagen ved dette høvet bare nevner "venstreradikale").

i forsvar, skole, kringkasting osv. Fra Høyre vil man antagelig si til dette at man bør sette ned et utvalg som skal utrede hvorvidt man skal forholde seg slik eller slik. Vi for vår del vil foretrekke å si ganske konkret at der hvor overtramp skjer på de nevnte felter, skal man gå til oppsigelse av de ansvarlige. Tilsvarende forskjell i holdning tror jeg man vil finne i en rekke andre spørsmål. Vi mener at de rent ideologiske formuleringer må gi seg praktiske utslag". (Carl I. Hagen til Morgenbladet 2. november 1974).

Med dette synes strategien til Fremskrittspartiet under Carl I. Hagens ledelse klar: Skyt først og spør siden. Der Høyre går fram med forsiktighet og kanskje nedsetter et utvalg eller to, bruker Fremskrittspartiet storslegga: Overtramp! Infiltrasjon! Der de mer fornuftige og vidsynte innafor Høyre ser nyanser, ser Fremskrittspartiet bare svart/hvitt. Jeg mener at det jeg sjøl er blitt utsatt for fra Fremskrittspartiets side er en glimrende bekreftelse på at disse karakteristikkenes så langt fra er grepet ut av lufta.

● AFTENPOSTEN OG POLITISK PÅVIRKNING I SKOLEN

Står Fremskrittspartiet aleine med sin frykt for "den røde lærer"? Nei, på ingen måte. "Temaet ideologisk indoktrinering i skolen er aktualisert av dommen i Hoaas-saken", skrev Aftenposten på lederplass 3. september 1976. "Lektoren fra Stokmarknes er bare en enslig svale. Da er faren for indoktrinering fra den motsatte politiske fløy mer aktuell, slik den efter manges oppfatning praktiseres stille og ubemerket i barnehaver, skoler, barneteatre etc. (...) og politisk påvirkning i skolen er ifølge en almindelig oppfatning stort sett forkastelig", hevdes det i denne lederartikkelen.

Hvordan tenker Aftenposten seg at undervisninga skal foregå i fag som historie og samfunnskunnskap, uten at det skal påvirke elevenes holdninger og verdinormer - alt dette som legger grunnlaget for politisk engasjement? Innser ikke Aftenposten at lærerne påvirker elevene sine uansett? Og at venstreorienterte lærere som bevisst ønsker å motvirke den ensidig borgerlige ideologiske påvirkninga i skolen, ved å trekke inn marxistiske synsmåter, har full rett til å gjøre det - og med klar støtte i formålsparagraf og fagplaner? Aftenpostens leder 3. september 1976 er ikke noe annet enn en refleks av den gamle høyre-drømmen om den "nøytrale" skolen, "upolitisk" og "objektiv", den samme drømmen som Olav Storstein i sin tid avslørte som en illusjon (i beste fall) - eller som velberegnet, slu høyre-politisering (i ver-

ste fall).

I tida som fulgte åpnet Aftenposten slusene for leserinnlegg som i mer klartekst uttrykte det redaktørene ser ut til å ha tenkt. Et av disse innleggene stiller spørsmålet slik: "Hvorfor skal det være mer tillatt for lektorer å dosere marxistiske, kommunistiske synsmåter enn for lektorer å dosere nasjonalistiske, rasistiske, enn si presentere slike synsmåter i avisene? Er det mer berettiget å dosere klassekamp enn rasekamp?" (Lærer Trond Rønning i Aftenposten 15. mars 1977). Et annet innlegg sier tingene enda mer direkte: "Det er i de senere år blitt ansatt en god del såkalte ekstremister i vårt skoleverk, og selv om disse hører til den motsatte fløy av -ister, må de ansees like farlige for våre barn som Hoaas. Bør så disse som gjennom tale såvel som skrift, klart forakter og håner vårt samfunn og våre etiske normer, få ansettelse i vår skole? Eller er det på tide at våre skolemyndigheter siler dem ut som uønskede i våre skoler?" (Lærer Rolf Hanssen i Aftenposten 8. juli 1977).

● ANGREPET PÅ HALFDAN KARLSEN I 1978

De holdninger til spørsmålet om venstreorienterte lærere i skolen som Aftenposten forsiktig antyder på lederplass, og som følges opp i klartekst i leserinnlegg som Aftenposten beredvillig gir spalteplass til, skaper et klima der det lett kan piskes opp en negativ hetsstemning mot lærere som påstås å drive med "marxist-leninistisk indoktrinering". Det er ikke umulig at Fremskrittspartiet ut fra disse signalene har følt seg trygg på ryggdekning fra sine "meningsfeller" i Høyre, da de kastet seg over meg.

12. september 1978 slo Fremskrittspartiet til. Partiorganet "Fremskritt" brakte et førstesideoppslag med tittelen "LEKTOR UNDERVISER I KLASSEKAMP" - slått opp med avisas feitestetype - og med fyldig artikkel inne i avisa. Det var min egen undervisning ved Lørenskog videregående skole det gjaldt. Det ble påstått at jeg "har nå gått over streken når det gjelder marxist-leninistisk indoktrinering i skolen", at jeg "mangler faglige kvalifikasjoner", at jeg har "lagt opp et pensum som kort og godt kan karakteriseres som en håndbok i revolusjon", at jeg "mangler tvisyn og toleranse", at jeg "lærer elevene hvordan samfunnet skal rives ned" osv. Alle de nevnte utsagnene har jeg krevd trukket tilbake og - etter at Carl I. Hagen har nektet å gå med på dette - krevd dem kjent døde og maktesløse ved rettsavgjørelse (injuriesøksmål).

"Hovedforbrytelsen" min lå vel i det faktum at jeg bl.a. hadde lagt opp 14 sider fra AKP(m-l)s

Lørenskog videregående skole:

Lektor underviser i KLASSEKAMP

Lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog Videregående Skole har nå gått over streken når det gjelder marxist-leninistisk indoktrinering i skolen. Karlsen underviser i historie valgfag og har som «hjelp» i undervisningen i «Kvinnehistorie» lagt opp et pensum som kort og godt kan karakteriseres som en håndbok i revolusjon. Pensum består av ialt 52 sider utdrag fra fire bøker/tidsskrifter.

Dette er pensum i kvinnehistorie i Halfdan Karlsens klasse:

1. «Hvordan oppsto kvinneundertrykkninga?» (Fra «Røde Fane» nr. 6/1976, utgitt av AKP (m-l).)

2. Artikkel om «Kvinnebevegelsen» (Fra Arbeidernes Leksikon, Pax Forlag 1975).

3. «Kvinner i alle länder» (En antologi utgitt av Gidlunds Forlag i Sverige 1974. (Bla. kapitlene om Kvinnekamp og Kvinnefronten.)

4. «Frihet, Likhhet, Søsterskap» (Aschehoug 1973.)

Felles for alle disse utdragene er at de har et markert sosialistisk / kommunistisk tilsnitt. De maner alle til kamp, revolusjon, vold og våpen. Motforestillinger mot disse fremgangsmåtene blir ikke presentert.

Halfdan Karlsen har selv sammensatt pensum.

FREMSKRITT

3

Her er noen eksempler på hva norske skoleelever skal lære idag: «For å få et skikkelig innblikk i opphavet til kvinneundertrykkninga kommer en ikke utenom et studium av artikkelen til Engels om «Opphavet til familien, privatelendommen og staten». Dessuten må en studere de andre marxist-leninistiske klassikerne.... Marxismen-Leninismen-Mao Tse Tung's tenkning er et skarpt våpen for å forsvare riktige standpunkter og nedkjempe de fellaktige».

«Kapitalismen fører videre den utviklinga som har foregått under de tidligere utbyttersystemene. Kvinneundertrykkninga fortsetter.... Den (kapitalismen, red's anm.) opprettholder dermed den underlegne stilling kvinnene har hatt i samfunnet siden privatelendommen, utbyttinga og klasseundertrykkninga oppsto for flere år siden».

«Uten en omfattende revolusjon vil kvinneundertrykkninga opprettholdes».

«Arbeiderfamiliene er også utsatt for monopolenes plyndringer gjennom fastsettelse av monopolpriser. Både produksjons- og handelsmonopolister skruer opp prisene, og skaffer seg ekstraprofitt på arbeiderklassens bekostning».

SKATTEBETALERNE OG ELEVENE BETALER

Denne form for «undervisning» drives helt åpenlyst av lektor Halfdan Karlsen. Han får samfunnet til å betale ham for å lære elevene hvordan samfunnet skal

rives ned. Elevene selv er også med på å betale. Utdragene er nemlig kopiert opp på en fotostat-kopieringsmaskin, og elevene må selv betale for hver eneste kopi.

TILLEGSPENSUM FOR GRUPPEARBEIDE

Lektor Halfdan Karlsen har også organisert gruppearbeide. En gruppe skal ta for seg «Marxistens klassikere». Pensum her er «Familien» av Friedrich Engels, «Feministstrørelsens och arbetarkvinnornas innsatser i klasse kampen» av Alexandra Kollontay, og «Kvinnan och revolutionen» av Clara Zetkin. Et «nyttig supplement» for den gruppen som skal arbeide med «Emner fra norsk kvinnebevegelse» er «Kvinner og Klassekamp», ved Harriet Clayhills.

LEKTOR KARLSEN MANGLER NØDVENDIGE KVALIFIKASJONER

Lektor Olav Hoaas vil nå bli fri-tatt fra sin stilling ved Stokmarknes Videregående Skole. Hoaas påstår at det er en ren bløff at tyskerne henrettet seks millioner jøder under krigen. Det er opplagt at han med en slik oppfatning røper en så stor mangel på kjennskap til historiske fakta at han ikke er kvalifisert til å undervise. Lørenskog Videregående Skole har ca. 800 elever. «Karlsen bør ikke fritas fra sin stilling,» uttaler en av disse. «Men ved å legge opp pensum i kvinnehistorie på denne måten, avslører også han manglende kvalifikasjoner.

— Lektor Halfdan Karlsen er en ganske alminnelig m-l'er. Han legger inn sine egne politiske oppfatninger i undervisningen gang på gang. Karlsen mangler tvisyn og toleranse. Pensum i «Kvinnehistorie» er lagt opp så snevert at han med all ønskelig tydelighet beviser sin politiske trangsynhet. Karlsen er ikke skikket til å undervise, og bør derfor gå av, sier eleven.

SKOLENS LEDELSE IKKE INFORMERT

På henvendelse fra Fremskritt, opplyser skolens rektor, Oddmund Nyberget at han ikke har kjennskap til at lektor Karlsen har lagt opp AKP (m-l)'s tidsskrift «Røde Fane» i pensum.

— La meg likevel få tilføye at jeg synes elevene burde ha tatt kontakt med meg før de gikk til pressen med dette, fortsetter Nyberget, som for øvrig kan opplyse at lignende tilfeller har fremkommet ved skolen tidligere, og at man da kan ha klart å ordne saken med vedkommende lærer uten store vanskeligheter.

ET ALMINNELIG FENOMEN?

Er Halfdan Karlsen et enkeltstående fenomen i det norske skoleverket, eller finnes det slike eksempler også fra andre skoler?

Sikkert er det ihvertfall at AKP (m-l) har spredt sine folk og at disse sjelden eller aldri lar sjansen gå fra seg til å blande sine egne, snevre partipolitiske interesser inn i undervisningen. Det kunne være interessant å få rede på tilsvarende eksempler fra andre skoler.

Fremskritt

Kr. 2

 Nr. 36
 12. sept. 1978
 4. årgang

 Fremsendes og uddeles
 som dagsavis

I SEPTEMBER 1978 BLE LEKTOR HALFDAN KARLSEN HENGTT UT I FREMSKRITTPARTIETS UKEAVIS "FREMSKRITT" PÅ EN MÅTE SOM IKKE STO NOE TILBAKE FOR FASCISTENES UTHENGNING AV OLAV STORSTEIN OG BJARNE BORGAN I 1934. (KLIPPET FRA FØRSTESIDA ER GJENGITT FORMINSKET).

teoretiske tidsskrift "Røde Fane" som ledd i et pensum i emnet kvinnehistorie. Opplegget har seinere fått støtte som fullt forsvarlig både fra Lektorlagets faglig-pedagogiske utvalg og fra faghistorikere ved Historisk Institutt på Blindern (se "Skole for folket" nr.3-4/1979). Men for Fremskrittspartiet ble det altså for drøy kost at elevene mine ble presentert for et marxistisk syn på kvinnespørsmålet.

Oppslaget i "Fremskritt" har flere likhetpunkter med Fedrelandslagets angrep på Olav Storstein og NS-angrepet på Bjarne Borgan i 1934. Særlig gjelder dette ABC's artikkel om Olav Storstein. Det er likheter både i ordvalg og innhold og framfor alt i politisk tendens. Det dreier seg om en blanding av politisk, faglig og personlig angrep. Vidkun Quisling brukte en rekke ærekrenkende uttrykk som gikk på det reint personlige når det gjaldt Bjarne Borgan. Om meg heter det at jeg "mangler tvisyn og toleranse", en karakteristikk som så absolutt beveger seg på kanten av det injurierende.

KLAGESAKER OG ANGREP FRA HØYRE-HOLD

Da ABC angrep Olav Storstein i 1934 ble fascistenes synspunkter tatt opp og referert i høyrepressen ("Buskerud Blad"), og Storstein fikk en klagesak på nakken. Han har sjøl seinere beskrevet denne perioden som "de stormfulle år" av sitt liv. Noe tilsvarende skjedde med meg utover høsten 1978 og våren 1979. Det dukket opp en del klagesaker - fire i tallet - der både elever, foreldre og lærere ved skolen var inne i bildet som klagende part. Utbyttet av alle disse klagesakene var nok heller magert sett fra klagerens synsvinkel, men for meg var det sjølsagt ubehagelig så lenge det sto på. Skoleåret 1979/80 har vært rolig (uten klagesaker) og un-

dervisninga har foregått som normalt - og etter de prinsippene jeg tror på og arbeider for.

En annen interessant parallell til Storstein-saka er spørsmålet om høyre-pressens holdning. For det første sørget Aftenposten for å referere "Fremskritt"s synspunkter på min undervisning. De refererte riktignok også noen av de uttalelser jeg hadde gitt til Dagbladet om saka - for "balansens" skyld. For det andre slapp Aftenposten til en kollega av meg ved Lørenskog videregående skole med et leserinnlegg som fulgte opp "Fremskritt"s angrep. Denne kollegaen min antydte bl.a. at det tidligere hadde vært diverse klagesaker på meg ved skolen, uten at disse sakene faktisk var av den karakter og det omfang som han prøvde å gi inntrykk av. Dette leserinnlegget ga støtet til den selsomme "skoledemokratidebatten", tilsammen ti artikler i Aftenposten utover høsten til januar 1979. Hovedpoenget til de ivrigste debattantene var visst å få dratt fram i lyset saker og ting beregnet på å stille meg i et dårlig lys. Ikke alt som kom fram var like sannferdig, for å si det mildt. Men Aftenposten var jo så "nøytral", og navnet mitt ble ikke nevnt - i en situasjon der saka mi var blitt behørig omtalt i fire andre aviser med både skole og fullt navn.

Enhver kan vel forestille seg hvordan en debatt i avisspaltene av en slik karakter mellom kolleger virket innad på lærerværelset og på skolens miljø i det hele tatt. Etter min mening burde Aftenposten aldri åpnet for en slik debatt. Når de allikevel gjorde det, hadde i hvert fall Carl I. Hagen grunn til å være fornøyd. Og kanskje det nettopp var poenget - at Aftenposten (på en ytterst forsiktig måte) ønsket å kjøre i spann med "Fremskritt" på denne konkrete saka? Fremskrittspartiet står i hvert fall langt fra

FREMSKRITT RETTER

Ved en ombrekningsfeil ble Fremskritt's kilde i saken om lektoren ved Lørenskog Videregående Skole tillagt to motstridende uttalelser. I teksten i forrige ukes avis står det:

«Lørenskog Videregående Skole har ca. 800 elever.» «Karlsen bør ikke fritas fra sin stilling», uttaler en av disse, «men ved å legge opp pensum i kvinnehistorie på denne måten, avslører også han manglende kvalifikasjoner.»

.....«Karlsen er ikke skikket til å undervise, og bør derfor gå av», sier eleven.

Meningen var at de to siste setningene ikke skulle være med. Eleven mente at Karlsen er skikket til å undervise, og bør ikke bortvises fra sin stilling. Elevenes og Fremskritt's intensjon med reportasjen er ikke å fremsette et mistillitsvotum mot Karlsen, men kun å rette skarp kritikk mot ham.

red.

Fremskritt (19.9.1978)

UKA ETTER AT HALFDAN KARLSEN BLE HENGT UT SOM "LEKTOR I KLASSEKAMP", RETTET "FREMSKRITT" EN SÅKALT OMBREKNINGSFEIL. HELST TROR VI NOK AT PETER N. MYHRE OG CARL I. HAGEN ("FREMSKRITT'S REDAKTØRER") VILLE AT DET SKULLE STÅ AT "KARLSEN ER IKKE SKIKKET TIL Å UNDERVISE OG BØR DERFOR GÅ AV" - SLIK AT PROGRAMPOSTEN OM Å "OMPLASSERE ELLER AVSKJEDIGE LÆRERE SOM BEVISELIG UTSETTER ELEVENE FOR POLITISK INDOCTRINERING" (I FREMSKRITTPARTIETS PROGRAM) KUNNE BLI "OPPFYLT". MEN MOTET SER UT TIL Å HA SVIKTET I DET AVGJØRENDE ØYEBLICK: "FREMSKRITT" PRØVDE Å "DEMPE" DET HELE NED TIL AT DET "BARE" HADDE VÆRT MENING Å RETTE SKARP KRITIKK...

OPP SOM EN LØVE OG NED SOM EN SKINNFELL.

Aftenposten

Fredag 8. juni 1979

POLITIKK 3

Oppslaget i Fremskritt gav ifjor støtet til heftig debatt, ikke minst i Aftenpostens spalter.

TO AV LÆRERNE VED LØRENSKOG VIDEREgåENDE SKOLE, VOKSENOPPLÆRINGSINSPEKTØR ODDVAR HUSER OG SIVILØKONOM/ADJUNKT GUNNAR SCHRØDER, FULGTE OPP "FREMSKRITT'S" "AVSLØRINGER" MED ANGREP PÅ SIN KOLLEGA HALFDAN KARLSEN I AFTENPOSTEN UTOVER HØSTEN 1978. (ODDVAR HUSER SITTE I FURUSET BYDELSUTVALG I OSLO SOM REPRESENTANT FOR HØYRE). MEN ET KLART FLERTALL AV SKOLENS FAGORGANISERTE LÆRERE STØTTA HALFDAN KARLSEN. (SE STØTTERESOLUSJONEN SOM ER GJENGITT I SKOLE FOR FOLKET NR.3-4/1979 SIDE 32). I NOVEMBER 1978 VEDTOK OGSÅ SENTRALSTYRET I NORSK LEKTORLAG Å STØTTE HALFDAN KARLSEN I SAKA MOT "FREMSKRITT".

isolert med sine synspunkter i spørsmålet om såkalt "marxist-leninistisk indoktrinering" i skolen. Snarere kan en si det slik at Fremskrittpartiet i dette spørsmålet bare sier høyt det Høyre tenker.

● TRETTIÅRA PÅNY!

Fremskrittpartiet følger opp en fascistisk tradisjon i norsk skolepolitikk. Denne konklusjonen tvinger seg fram når en har studert partiets skolepolitiske programposter og den historiske bakgrunnen for disse. Konklusjonen tvinger seg fram når en vet hva Fremskrittpartiet står for i praksis på dette området. Jeg har nevnt de klare likhetene med fascistenes angrep på sosialistiske lærere i 1930-åra. Skal jeg peke på en forskjell må det nærmest være at Fremskrittpartiets angrep på meg inneholder mer kategoriske påstander enn oppslagene om Storstein og

Borgan fra 1934. "Fremskritt" har tatt munnen så til de grader for full at noen retrett ikke synes mulig.

Både i 1930-åra og idag ser vi at det er det samme som skjer: Borgerskapets mest aktivistiske elementer bruker et kraftig språk og de slår med knyttneven, men de ligger vel å merke på linje med mer allment borgerlige reaksjonære holdninger. Det var nettopp dette som gjorde fascistene så farlige i 1930-åra, at deres aktivistiske handlinger vant støtte og sympati i vide borgerlige kretser - av personer som nok distanserte seg fra fascismen ideologisk sett, men som samtidig syntes det var nyttig å ha ei slik "vaktbikkje" framme i frontlinjen der kampen mellom borgerskapet og arbeiderklassen var hardest. Og la oss slå det fast: Det er nøyaktig den samme type mekanismer som gjør Fremskrittpartiet så farlig idag.

3. FRAM FOR KRITISK UNDERVISNING!

Den sida ved "Fremskritt"s frontalangrep i 1978 som jeg personlig reagerte mest på, var den plumpe og direkte sammenlikninga med nynazisten lektor Olav Hoaas. Men her finner vi også en pekepinn om den direkte årsaka til angrepet. Fremskrittspartiet setter som kjent likhetstegn mellom Norsk Front og AKP(m-l), i ytre høyres sedvanlige kommunazisme-stil. Når en nynazist var blitt fjernet fra sin stilling som lærer p.g.a. misforhold i undervisninga, hva ville da være mer naturlig enn å forlange en "venstre-ekstremistisk" lærers hode på et fat? For "faren for indoktrinering fra den motsatte politiske fløy" (enn der Hoaas befinner seg) er jo "mer aktuell", ifølge Aftenposten. Og Fremskrittspartiet var mer enn villig til å skaffe fram et "eksempel". Valget falt altså på meg. Personlig har jeg aldri overfor mine omgivelser lagt skjul på at jeg hadde kommunistiske sympatier, sjøl om jeg på det aktuelle tidspunkt da angrepet kom ikke var medlem av AKP(m-l). Slik sett har jo "Fremskritt" skutt "blink" - men der slutter også ethvert grunnlag for sammenlikning med Hoaas-saka.

● ARBEIDERKLASSENS INTERESSER

Den aktuelle foranledningen til angrepet kan nok ha vært Hoaas-saka, men den djupereliggende årsak må vi søke på annet hold. Det er den tradisjonelle antikommunismen og frykten for "den røde lærer" på ytre høyre fløy i borgerskapet som her har kommet til uttrykk. På samme måte som når det gjaldt fascistenes angrep på sosialistiske lærere som Olav Storstein og Bjarne Borgan i trettiåra. Begge disse - og spesielt Olav Storstein - sto som eksponenter for de krefter som ønsket en kritisk undervisning, i samsvar med arbeiderklassens interesser. Det var også nettopp derfor de ble angrepet.

Det er også derfor jeg er blitt angrepet. Fort-

satt er dette et ledd i åndskampen, å øke arbeiderklassens innflytelse i skolen: ved å trekke inn arbeiderklassens kultur og historie i timene, ved å legge vekt på synsmåter som har stått og står sentralt i arbeiderbevegelsen. Krefter innafor borgerskapet slåss like iherdig idag som deres fedre for femti år sia mot å slippe inn noe som helst marxistisk og "nedbrytende". Disse kreftene har da også fattet poenget godt: En balansert flersidig undervisning, der flere synspunkter - blant dem også marxistiske - blir sluppet til, kunne jo lett fungere slik at elevene kom til å stille spørsmålstegn ved forlengst vedtatte normer og forestillinger. Borgerskapets relative påvirkningsmonopol kunne rett og slett bli truet! Vi lever fortsatt i et klassesamfunn der borgerskapet har makta. Og det er ingenting makthaverne i et samfunn frykter mer enn at de som makta blir utøvd over stiller spørsmålstegn ved idegrunnlaget som danner basis for samfunnssystemet. For et parti som det erklært antisosialistiske Fremskrittspartiet, som har tatt mål av seg til å fungere som borgerskapets stormtropper i dagens Norge virker det som, blir da ingenting mer naturlig enn å gli inn i rollen som "vaktbikkje" for borgersamfunnets verdier og idegrunnlag. I skolen som på andre av samfunnslivets felter. Samtidig som partiet også ønsker forandringer i systemet - ironisk nok kalt "fremskritt" - slik at de gamle, tradisjonelle sosialdarwinistiske borgerlige "verdier" skal få komme til heder og verdighet igjen. Slik sett er det ingen tvil om at Fremskrittspartiet plasserer seg i en tradisjon i norsk politikk der vi også finner mellomkrigstidas fascister.

Mot dette djupt reaksjonære framstøtet må vi som er sosialistiske lærere idag stå fast. Fram for kritisk undervisning! Bekjemp Fremskrittspartiets reaksjonære høyrepolitikk - på det skolepolitiske området såvel som på alle andre områder av samfunnslivet!

AV

HALFDAN KARLSEN

FOR EN NÆRMERE OG MER INNGÅENDE DRØFTING AV HVILKE UNDERVISNINGSPRINSIPPER OG -METODER SOM DEKKES AV BEGREPET KRITISK UNDERVISNING, VISER VI TIL HALFDAN KARLSSENS ARTIKKEL "POLITIKK I SKOLEN. OM SAMFUNNSFAG OG INDOKTRINERING", I SKOLE FOR FOLKET NR.3-4/1979. I DET HEFTET, SOM ER ET TEMANUMMER PÅ 60 SIDER OM "INDOKTRINERING" I SKOLEN, FINNER EN OGSÅ DOKUMENTASJON/PRESSEKLIPP I FORBINDELSE MED ANGREPET PÅ HALFDAN KARLSEN OG DESSUTEN EN REDEGJØRELSE FOR DET OPPLEGGET I KVINNEHISTORIE SOM VAR UTGANGSPUNKTET FOR SAKA.

R E D .

DOMMEN I ASKER OG BÆRUM HERREDSRETT : DET NYTTER Å SLÅ TILBAKE

- TRE INJURIERENDE PÅSTANDER KJENT DØDE OG MAKTESLØSE.
- FREMSKRITTPARTIETS FORMANN CARL I. HAGEN DØMT FOR INJURIER.
- HALFDAN KARLSEN FIKK OPPREISNING.
- FREMSKRITTPARTIET MÅ UT MED MINST 50.000 KRONER.

SLIK LØD DOMMEN:

Følgende uttalelser inntatt i ukeavisa "Fremskritt" 12. september 1978 erklæres døde og maktesløse:

- 1) Lektor Karlsen mangler nødvendige kvalifikasjoner.
- 2) Lektor Hoaas ... røper en så stor mangel på kjennskap til historiske fakta at han ikke er kvalifisert til å undervise ... "Karlsen bør ikke fritas fra sin stilling", uttaler en av disse (dvs. en av elevene ved Lørenskog videregående skole), "men ved å legge opp pensum i kvinnehistorie på denne måten, avslører også han manglende kvalifikasjoner".
- 3) Felles for alle disse utdragene er at de har et markert sosialistisk/kommunistisk tilsnitt. De maner alle til kamp, revolusjon, vold og våpen. Motforestillinger mot disse fremgangsmåtene blir ikke presentert.

Carl I. Hagen frifinnes for mortifikasjon av de øvrige omstridte uttalelser.

Carl I. Hagen dømmes til å betale til Halfdan Karlsen kr.10.000 - kronertitusen - i erstatning (oppreisning) innen 2 - to - uker fra forkynnelse av denne dom.

Carl I. Hagen frifinnes for å betale et beløp til kunngjøring av dommen.

Saksomkostninger idømmes ikke.

SANDVIKA, 22.desember 1980

Jørgen Kjøk
Dommer

Rolf Aursand

Marie Lundbæk

(Lekdommere)

DE RÅTNE SIDENE VED DOMMEN FÅR INGEN PRAKTISK BETYDNING.

OPPSUMMERT:

- **DOMMEN I HOVEDSAK POSITIV.**

SKOLE FOR FOLKET har bedt Halfdan Karlsen om å komme med en oppsummering av retts-saka, slik han vurderer utfallet av den. Vi gir ordet til Halfdan Karlsen:

- Jeg er fornøyd med dommen. Jeg tror jeg har oppnådd det en kan vente av det borgerlige rettsapparatet. Jeg tviler på om det hadde vært mulig å oppnå mer ved å ta en ny runde i rettssaka. Riktignok har jeg ikke fått fullt medhold på alle punkter, men jeg ser det som viktig å slå fast det som er positivt ved dommen:

ET NEDERLAG FOR CARL I. HAGEN !

Carl I. Hagen er dømt for å ha kommet med injurier. Jeg har med andre ord fått medhold i det reinte juridiske, at det var et rettmessig søksmål. Carl I. Hagen må betale erstatning (oppreisning). Retten har utvetydig slått fast at "Fremskritt" gikk over streken.

Under forlikshandlingene før rettssaka tok til i november ville ikke Carl I. Hagen høre snakk om noen form for erstatning. Jeg tilbød en symbolsk erstatning på 5000 kr. som akseptabelt fra min side mot beklagelse av oppslaget i "Fremskritt" fra Carl I. Hagens side. Nå ble resultatet at Carl I. Hagen må ut med 10.000 kr. i erstatning til meg - og sikkert et firedoblet beløp i honorar til Alf Nordhus. (Karl Wahl-Larsen som var min prosessfullmektig, har etter rettssaka presentert en regning på 35.000 kr., som dekkes i sin helhet av Norsk Lektorlag). Alt i alt innebærer rettssaka et følbart økonomisk tap for Fremskrittspartiet på rundt 50.000 kr., penger som sikkert kunne kommet godt med i den kommende valgkamp.

MOT REAKSJONÆR HETS !

HALFDAN KARLSEN KOMMENTERER DOMMEN

- EN VIKTIG DELSEIER I KAMPEN FOR
RETTE TIL Å DRIVE KRITISK UNDERVISNING.
MEN HUSK:

- OGSÅ I DENNE RETTSSAKA AVSLØRTE
DOMSTOLEN SEG SOM ET LEDD I
BORGERSKAPETS RETTSAPPARAT.
DOMMEN INNEHOLDER EN DEL GROTESKE
EKSEMPLER PÅ BORGERLIG KLASSEJUSTIS.

CARL I. HAGEN I RETTEN SAMMEN MED SIN PROSESSFULLMEKTIG
H.R.ADVOKAT ALF NORDHUS. (FOTO: FINN STOVELAND).

Hold så dette opp mot den totale frifinningspå-
standen som Alf Nordhus la ned på vegne av sin
klient: "Saksøkte frifinnes og tilkjennes saks-
omkostninger". Saksøkte - Carl I. Hagen - er
ikke blitt frifunnet og er ikke blitt tilkjent
saksomkostningene. Tvert imot er han blitt dømt
og må ut med erstatning i tillegg til at han må
bære sine egne saksomkostninger. Hvordan Carl
I. Hagen da etterpå kan komme og hevde at han
nesten har vunnet full seier i rettssaka - som
han faktisk har påstått - er for meg en gåte.
At jeg ikke har fått medhold på alle punkter
klarer jeg å stå over. Heller ikke har retts-
saka fått noen direkte økonomiske konsekvenser
for meg sjøl. De 10.000 kronene kan jeg inkas-
sere som rein netto.

Til de som måtte mene at dette var en dom midt
på treet, vil jeg svare at det var midt på
treet i den forstand at dommen innebærer en halv
seier til meg og et halvt nederlag for Carl I.
Hagen. En må være høyrevridd politiker med vel-
utviklet evne til å snu tingene på hodet for å
prestere å tolke utfallet motsatt. Men jeg
skjønner jo godt at Carl I. Hagen føler trang
til å rasjonalisere nederlaget sitt. Det har
vel noe å gjøre med det velkjente fenomen å tape
ansikt. Carl I. Hagens rop om "nesten full
seier" kan vanskelig tolkes som annet enn en
krampaktig politisk dekkmanøver for å skjule
nederlagets bitre realitet.

BESKYLDNINGENE OM INDOKTRINERING

Det skal ikke legges skjul på at dommen også har klare negative sider, sett fra min synsvinkel. Fem av de åtte omstridte påstandene blir stående. Det gjelder blant annet det sentrale utsagnet om at jeg angivelig driver med "marxist-leninistisk indoktrinering". Retten mener det er ført sannhetsbevis for dette. Jeg stiller meg helt uforstående til hvordan Asker og Bærum herredsrett kunne komme fram til en slik konklusjon.

For å klare noe slikt er det åpenbart at retten i stor utstrekning har sett bort fra alle de positive vitneutsagn som kom fram under rettsforhandlingene. En rekke elever, foreldre og lærere fra Lørenskog videregående skole sto fram og tok avstand fra "Fremskritt"s angrep. Ingen av dem hadde tilknytning til AKP(m-l). Det dreide seg om folk med vidt forskjellige politiske oppfatninger. Ett av mine vitner hadde vært medlem av Unge Høyre, en annen var nåværende medlem av Høyre. En av de tidligere elevene er nåværende formann i Lørenskog AUF, en annen aktiv SVer og nylig valgt til leder av Norsk Studentunion. Samtlige av de elevene som ble ført som vitner fra min side tok bestemt avstand fra at undervisninga jeg drev skulle ha noe med begrepet indoktrinering å gjøre.

SAKKYNDIGE VITNER UNDERKJENT

Mens rettssaka pågikk knyttet det seg en del spenning til hvordan dommerne ville vurdere de sakkyndige vitneutsagn om opplegget i kvinnehistorie. En utbredt oppfatning var at retten ikke

ville tørre å overprøve de sakkyndiges vurdering. Det dreide seg om folk med vidt forskjellige politiske oppfatninger - Per Maurseth, Gro Hagemann, Theo Koritzinsky, Hjørdis Heide og Finn Holden. (Hjørdis Heide har bakgrunn fra Venstres Opplysningsforbund). Samtlige av disse sto fram og forsvarte opplegget i kvinnehistorie som faglig forsvarlig, inklusive bruken av Røde Fane. Dette står svart på hvitt i domsdokumentet. Men Asker og Bærum herredsrett mente likevel at det var ført sannhetsbevis for at det omstridte pensum i kvinnehistorie er å betrakte som "en håndbok i revolusjon". Forstå det den som kan.

Det må en uvanlig sterk logisk kortslutning til for å greie å komme fram til et resultat som så sterkt avviker fra de premissene som vi har sett at retten sjøl legger til grunn. Asker og Bærum herredsrett har gjort nettopp det ingen trodde var mulig: Dommerne har underkjent de sakkyndiges vurderinger, på et område der de mangler saklig kompetanse. I seg sjøl er dette temmelig oppsiktsvekkende, men ganske typisk for den måten retten har vurdert hele sakskomplekset på.

I hele dommen på 98 sider gjøres det ikke forsøk på å definere hva begrepet indoktrinering står for. Når retten mener det er ført "sannhetsbevis" for at indoktrinering har foregått skyldes dette - som dommerne sjøl innrømmer - at det er truffet en reint skjønnsmessig avgjørelse. Og la oss føye til: Med en særdeles svakt underbygd begrunnelse. Det er tydelig nok at retten finner det bevist at jeg har brakt inn mer venstreorientert undervisningsmateriale i timene enn det dommerne setter pris på. Men hva dette

HALFDAN KARLSEN I RETTEN SAMMEN MED SIN PROSESSFULLMEKTIG
H.R. ADVOKAT KARL WAHL-LARSEN. (FOTO: FINN STOVELAND).

har med indoktrinering å gjøre er mindre klart, for å si det pent. Dommerne hopper over denne "lille" vanskeligheten ved å la vær å komme inn på den.

DOMMEN ET SLAG I LUFTA

Jeg ser på denne del av domsslutningen som et slag i lufta. Kritisk undervisning er ikke indoktrinering, uansett hva Asker og Bærum herredsrett måtte mene. Dommerne har prestert å overprøve de sakkyndiges vurdering av undervisningsopplegget i kvinnehistorie. Det sier mer om Asker og Bærum herredsrett enn om min undervisning. Det er sjølsagt skoleverkets egne organer - i dette tilfellet Fylkesskolestyret og Rådet for Videregående Opplæring - som trekker opp grensene for hva som er akseptabel undervisning innafor de rammer Stortinget har gitt i lovs form, ikke Asker og Bærum herredsrett.

Det finnes ikke grunnlag for å hevde at rettsavgjørelsen innebærer noen juridisk bindende innskrenkning av min eller andres framtidige mulighet til å drive kritisk undervisning. Jeg vil så sterkt jeg kan presisere at rettsavgjørelsen gjaldt et injuriersøksmål, at det var en avgjørelse av hvilke konkrete utsagn i "Fremskritt" 12. september 1978 som kunne tolereres eller ikke. Og ingenting annet! Hva en tilfeldig sammensatt domstol måtte ha av subjektive oppfatninger om pedagogiske eller faglige spørsmål, vil aldri kunne bli retningsgivende for læreres undervisning i skolen. For egen del akter jeg å fortsette med å undervise etter de prinsipper og retningslinjer som jeg i skrift og tale har gått inn for tidligere, og som er klart innafor rammen av lov og reglement i skoleverket.

Den positive helhetsvurderinga av dommen går mye på det faktum at de negative sidene ved dommen ikke kan betraktes som annet enn et slag i lufta uten praktiske konsekvenser. At Carl I. Hagen ikke har skjønt dette er en annen sak. Han har i brev til Akershus fylkesskolestyre krevd at jeg skal sies opp fra min stilling og fjernes fra norsk skole, med den begrunnelse at jeg etter dommen ikke har lagt om undervisninga mi. Hvorfor skulle jeg avstå fra å drive kritisk undervisning som er lovlig? Hvorfor skulle jeg legge om undervisninga når hverken elever eller foreldre framsetter noen klage og skolens ledelse ikke har noe negativt å bemerke? Også her er det i høy grad snakk om et slag i lufta. Det vil nok Carl I. Hagen få erfare.

ALF NORDHUS I ANKLAGERROLLEN

Før rettssaka tok til var det flere som undret seg over at motparten ikke hadde innkalt noen

GAVEPAKKEN TIL CARL I. HAGEN:

Asker og Bærum herredsrett frifant Carl I. Hagen for mortifikasjon av fem av de åtte omstridte uttalelsene. Her følger lista over de uttalelsene som retten mener det er ført "sannhetsbevis" for:

- 4) Lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog videregående skole har nå gått over streken når det gjelder marxist-leninistisk indoktrinering i skolen.
- 5) Lektor underviser i klassekamp.
- 6) Karlsen har lagt opp et pensum som kort og godt kan karakteriseres som en håndbok i revolusjon.
- 7) Han får samfunnet til å betale ham for å lære elevene hvordan samfunnet skal rives ned.
- 8) Han legger sine egne politiske oppfatninger i undervisningen gang på gang. Karlsen mangler tvisyn og toleranse. Pensum i kvinnehistorie er lagt opp så snevert at han med all ønskelig tydelighet beviser sin politiske trangsynthet.

Dommer Jørgen Kjøk "finner det tilstrekkelig sannsynliggjort at Karlsen for sterkt trakk inn, og fremhevet, i undervisningen det politiske syn han selv stod for. Den vekt og betydning marxismen ble tillagt i hans undervisning, har ikke stått i rimelig forhold til dens politiske betydning i Norge, og det syn som er representativt i den alt overveiende del av det norske folk, og som vårt demokrati bygger på (...) Som spesielle eksempler på sterk vektlegging av eget politisk syn kan nevnes at han brukte Arbeiderbladet som motvekt til Klassekampen og valgbrosjyren for Rød Valgallianse, Oslo 1975, som motvekt til læreboken i faget"...

(Sitert fra side 95 i domspremissene).

sakkyndige i kvinnehistorie. Svaret på dette spørsmålet fikk vi da Alf Nordhus sjøl, til forbauselse for mange, markerte seg sterkt som "ekspert" på historiske og sosialantropologiske emner. Han uttalte f.eks. at Fedrelandslaget var "konservativt og samfunnsbevarende", ikke fascistisk må vite. Han fant visst en særlig glede i å "hudflette" Røde Fane, og dømte Engels sine teorier om opphavet til kvinneundertrykkinga nord og ned. I skarp motsetning til hva en faglig kompetent sosialantropolog som universitetslektor Jorunn Solheim har uttalt om disse spørsmålene (se Materialisten nr.3/1979). Nordhus kunne ikke fatte hva Engels, "denne tyske fantast", hadde med norsk kulturarv å gjøre? (Var det noen som mumlet om Luther...)

Det var ikke noen faglig debatt. Det var sirkus. Men det forhindret ikke at Alf Nordhus framførte sine vurderinger med en demagogisk patos som ville vært en bedre sak verdig. At det gjorde inntrykk på retten er like sikkert som at det vakte forferdelse blant journalister og tilhørere.

Nordhus gikk med stor energi opp i rollen som anklager. Fra første stund var det klart at injuriersøksmålet skulle dreies over til å bli en rettssak mot meg. Nordhus la flere ganger fram "kompromitterende" stensiler som jeg hadde brukt i timene. Retten fikk seg også servert nokså sterkt tendensiøse framstillinger av løsrevne deler av undervisningsopplegg som jeg har hatt i åras løp, utnyttet til siste trevl og vel så det av en pågående Alf Nordhus. Det haglet med insinuasjoner og beskyldninger, langt mer aggressivt enn Carl I. Hagen noensinne rakk å få drevet det til. I skarp kontrast til Nordhus sin framferd la Karl Wahl-Larsen (min advokat) seg på en nøktern og saklig stil hele tida.

POLITIKEREN ALF NORDHUS

Ikke bare undervisninga skulle jeg trekkes til ansvar for. Alf Nordhus prøvde å lage store nummer ut av veggaviser, innsamlingsaksjoner, artikkelskrivning og annen politisk virksomhet jeg hadde gjort meg "skyldig" i. Verdenskommunismens "synder" fra Engels og Lenin og oppover skulle visst lastes på mine skuldrer. Spesielt mente visst Alf Nordhus at jeg skulle stå ansvarlig for hva enkelte SUF(m-l)ere mente for ti år sia. Eller hva enkelte SVere skrev i Kontrast. Jeg fikk slengt deler av "Libertasrapporten" fra 1974 i fleisen. Men hva annet kunne jeg egentlig vente? Nordhus satset på å ramme meg gjennom å angripe kommunismen, og det så ut til å gå rett hjem hos dommerne.

Under rettssaka lurte jeg jo ærlig talt på hvor

ALF NORDHUS :

"Skolen er farlig for barna!"

Jeg er skremt, sjokkert over hvordan venstreradikale lærere idag opererer i skolen. Hvordan det drives politisk indoktrinering uten at den offentlige oppmerksomhet blir rettet mot denne virksomhet. Venstreradikalerne må ha en nøye gjennomtenkt og planlagt strategi for hvordan de skal overta skolen innenfra (...)

Jeg er takknemlig for at jeg fikk arbeide med denne saken, underveis oppdaget jeg skremmende ting i den norske skole. Jeg hadde ingen anelse om hvilket omfang venstreradikalernes virksomhet i skolen hadde (...)

Det er skolens egen liberalitet som systematisk skal misbrukes. Skoleplanene er idag vide, og samtidig løst utformet. Det er bra både pedagogisk og ut fra skolens interesse. Men det gir samtidig gode arbeidsmuligheter for den bevisste indoktrinering. Og på grunn av de vide skoleplanene er det vanskelig å slå ned på dem (...)

Foreldre, skolefolk, dere må våkne! Søkelyset må igjen rettes mot venstreradikalernes virksomhet i skolen!"

- Uttalelser fra Alf Nordhus gjengitt i Libertasbladet NÅ 10.desember 1980.

mye av Nordhus sin opptreden som var reint skuespill og hvor mye som var alvorlig, ærlig ment. At en advokat går inn for å føre saka for klienten sin hører med til spillet. At angrep er det beste forsvar er også greit nok. Men det nytter ikke å bortforklare den reint politiske rollen som Alf Nordhus spilte under rettssaka - som støttespiller i Fremskrittspartiets skolepolitiske korstog mot "indoktrinering" og "infiltrasjon".

Enhver tvil jeg sjøl måtte ha nærmet ble i alle fall feid til side da Alf Nordhus lot seg intervjue i Libertasbladet NÅ (10.desember). Her sto han fram for å advare foreldre mot venstreradikale lærere som ifølge Nordhus gjennomfører "en kynisk og frekk aksjon" med sikte på å overta skolen innenfra. "Rød skole en trusel" lar NÅ

CARL I. HAGEN KAN TAKKE ALF NORDHUS FOR AT HAN UNNGIKK DET TOTALE BRAKNEDERLAG. UTEN NORDHUS VILLE DET ANTAKELIG HA GÅTT LANGT VERRE FOR CARL I. HAGEN, SOM SATT TI LANGE DAGER AV SITT LIV I ASKER OG BÆRUM HERREDSRETT, TAUS FOR DET MESTE. (FOTO: FINN STOVELAND).

Alf Nordhus si på første side. (Sitater fra artikkelen gjengitt på motstående side). I dette intervjuet opptrer Alf Nordhus som politiker så god som noen, i hvert fall på linje med Carl I. Hagen og Olav Djupvik. Hvis det ikke regelrett var et forsøk på å påvirke dommerne da. Dommen var jo ennå ikke falt.

BORGERSKAPETS RETTSAPPARAT

Dommen blir ikke anket. Carl I. Hagen er "for-nøyd". (Han om det). Sjøel oppsummerer jeg dommen som så nærme en full seier som en realistisk kan vente å komme, når en står overfor et retts-system der ideer om indoktrinering, infiltrasjon og undergravning av venstreradikale fritt får sveve gjennom lufta - upåvirket av saklig underbygde motforestillinger, uansett hvor mange fakta som blir lagt på bordet. Sosialistiske lærere bør ikke gå rundt og nære illusjoner om borger-skapets rettsapparat. Det er også i høy grad en nyttig lærdom å trekke ut av denne rettssaka. Og vel i samsvar med det en burde visst på forhånd. For en erklært kommunist er det i virkeligheten slett ikke verst å vinne en halv seier og påføre et radarpar som Hagen/Nordhus et halvt nederlag, i møtet med borgerskapets rettsapparat.

Venstreorienterte skal ikke nøle med å bruke rettsapparatet progressivt, når det gis muligheter til det. Det er viktig at vi ikke lar oss trække på, men svarer på usaklige angrep. I mitt tilfelle var ikke angrepet bare usaklig, men også rettsstridig - i konflikt med injurie-lovgivninga. Så la oss slå det fast: Carl I. Hagen har løfta en stein og fått den ned på tær-ne sine! Rettens reaksjon bør mane han og hans meningsfeller til forsiktighet med hva slags beskyldninger de strør om seg mot venstreorienterte lærere for framtida. Å gå 50.000 kroner i minus og bli dømt for lovbrudd er vel ikke akkurat noen oppmuntring til å foreta nye angrep av den typen som "Fremskritt" har gått i bresjen for? Så kanskje vi slipper slike skjemmende utvekster i pressefloraen som det "Fremskritt" av 12. september 1978 representerte.

Kampen for å få anerkjent og respektert kritisk undervisning med innslag fra venstre som en helt legitim undervisningsmåte innafor rammene av lov og reglement, føres med framgang andre steder enn i en rettssal. Den kampen fortsetter, og vil bli ført med økt styrke av flere og flere i åra som kommer.

AV
HALFDAN KARLSEN

STYGG FORBIGÅELSESSAK :

"VI KAN IKKE ANSETTE KOMMUNISTER I LEDENDE STILLING"...

DETTE SKAL HA BLITT SAGT SOM EN KORRIDORKOMMENTAR, DA ØSTFOLD FYLKESKOLESTYRE I MARS I FJOR UNNLOT Å ANSETTE LEKTOR TOR INGE BERGER SOM HOVEDLÆRER I SAMFUNNSFAG VED SKOLEN DER HAN JOBBER.

SKOLE FOR FOLKET har tidligere omtalt saka (i nr.3/1980). Tor Inge Berger er medlem av Kommunistisk Arbeiderforbund (KA) og ble klart forbigått da han søkte jobben som hovedlærer. Vi har gitt uttrykk for at vi mener det er viktig at Berger tok opp kampen og gjorde saka si kjent, og ikke la de ansvarlige politikerne få dø i synden med slike yrkesforbudsframstøt. I januar vedtok styret i SOSIALISTISK SKOLEFORUM at vi ikke ville følge saka ytterligere opp, med mindre det skjedde noe nytt. Tor Inge Berger fikk brev om dette, og har sendt oss dette debattinnlegget som følger her:

TOR INGE BERGER :

KAMP MOT ALLE POLITISKE FORBIGÅELSER

Sosialistisk Skoleforum ble i styremøte den 22. januar "enige om å stille saka i bero". Grunnen som blir anført i brev fra Halfdan Karlsen for ikke å forfølge saka videre i organisasjonen og bladet, er i korthet følgende:

1. Formelt var fylkesskolestyret i sin rett.
2. Lektorlaget har ikke funnet å gjøre framstøt i saka.
3. Undertegnede stiller taktisk svakt, da jeg i intervju i "Den Røde Arbeideren", sentralorgan for Kommunistisk Arbeiderforbund, har karakterisert det norske Arbeiderparti som et sosialfascistisk parti og Lektorlaget som støttespillere for den politiske reaksjon.

For å ta det siste først: Det er min oppfatning som kommunist at det er viktig å gjøre Arbeiderpartiets karakter kjent for arbeiderklassen. Mener Sosialistisk Skoleforum at jeg skal holde kjeft med mine politiske oppfatninger og vurderinger samtidig som jeg kjemper mot politiske forbigåelser/oppsigelser? Når forbigåelsen nettopp har mine oppfatninger som politisk

grunnlag? Hvis jeg i kamp mot forbigåelser/oppsigelser på politisk grunnlag av "taktiske" grunner direkte eller indirekte "benekter" mine politiske oppfatninger - da har jeg jo tapt i utgangspunktet! Da er det jo ikke noe å føre kamp mot, da har man allerede underordna seg hetsen og oppsigelseskriteriene.

Mht. Lektorlagets rolle i denne saka, så har jeg klart og tydelig i brev til Halfdan Karlsen skilt mellom Lektorlagets ledelse og lagets lokale organer og medlemsmasse. Sosialistisk Skoleforum kjenner godt til at jeg har fått støtte fra Østfold krets av Norsk Lektorlag, noe som f.eks. går fram av kretsens interne medlemsblad. Men sentralstyret er altså ikke villig til å løfte en finger for å gå imot det som Sosialistisk Skoleforum selv har kalt en "stygg forbigåelse". Dette kaller jeg en reaksjonær holdning. Karlsen skriver at det finnes mange positive, progressive krefter i Lektorlaget. Bortsett fra at jeg ikke skjønner hva "positiv" betyr i denne forbindelse, kan jeg være enig, men de finner man rundt om på lærerværelsene, ikke blant augurene i Wergelandsveien.

Det er en dødslinje for kampen mot politiske forbigåelser og oppsigelser å la sentralstyrets holdning være avgjørende. En parallell: Skulle LO-ledelsens samtykke være avgjørende for at arbeidere skulle gå ut i streik?

At fylkesskolestyret var i sin formelle rett, og at Sosialistisk Skoleforum ikke av den grunn vil ta opp saka, er en argumentasjon som jeg har vanskelig for å ta helt alvorlig. I svært mange tilfeller treffes politisk betente forbigåelser på et formelt korrekt grunnlag, men er det noen grunn til ikke å ta kampen opp? Tvert imot må kampen da nettopp føres hardere, ikke bare mot forbigåelser, men spesielt også mot prosedyrer som åpner for politiske forbigåelser/ oppsigelser på formelt korrekt grunnlag. Det er jo klart at den slags bestemmelser ikke er tilfeldigheter, men nettopp kommer til nytte når det borgerlige samfunn må beskytte seg mot politisk farlige personer.

"Skole for folket" har gang på gang oppfordret folk som har vært utsatt for politisk forbigåelse ved tilsetninger i skolen om å ta saka opp med organisasjonen og bruke bladet som et hjelpemiddel til å reise kampen. "Skole for folket" har gang på gang hevdet at et bredt igangsatt støttearbeid på grunnplanen i skoleverket er den beste forutsetning for å slå tilbake reaksjonære framstøt. Jeg har fulgt oppfordringen. Jeg har håpet på støtte. Og jeg har selvsagt regnet med "Skole for folket"/Sosialistisk Skoleforum som aktive støttespillere. Det ser ut som jeg har regnet feil. Og jeg spør meg selv hvorfor? Min sak er ikke noe enkeltstående tilfelle. Det er en sak av prinsipiell karakter som mange lærere og andre er blitt og vil bli stilt overfor. Vurderer også Sosialistisk Skoleforum folks politiske grunnholdninger når det skal avgjøres hvorvidt de fortjener støtte eller ikke? Det kan se slik ut - og det betyr at enkelte progressive lærere følgelig blir nødt til å kjempe på mange fronter, kjempe mot sin egen "støtteorganisasjon" for å få støtte! Da må det vel være noe galt et sted?

Selv ønsker jeg å fortsette kampen mot alle reaksjonære framstøt - enten de kommer fra Fremskrittspartiet eller Arbeiderpartiet, og ber om støtte fra "Skole for folket"s lesere.

(Innlegget er litt forkortet - RED.)

VI VIL KOMME TILBAKE MED ET SVAR PÅ BERGERS INNLEGG I NESTE NUMMER. I MELLOMTIDA BER VI OGSÅ ANDRE LESERE OM Å KASTE SEG FRAMPÅ MED BREV TIL DEBATTSPALTA VÅR.

STØTTEERKLÆRINGER TIL HALFDAN KARLSEN

November 1978:

- Sentralstyret i Norsk Lektorlag vedtok å dekke Halfdan Karlens utgifter i forbindelse med rettssak mot Carl I. Hagen, samt å stille advokathjelp til disposisjon (H.r.adv. Karl Wahl-Larsen).

Februar 1980:

- Støtteerklæring fra Norges Kommunistiske Studentforbund, da rettssaka skulle opp første gang.

April 1980:

- Støtteerklæring (årsmøtevedtak) fra Sosialistisk Skoleforum.

Oktober 1980:

- Støtteerklæring vedtatt på lokallagsmøte i Lørenskog Lektorlag (20 for, 6 mot, 4 avholdende). I erklæringen heter det at andre organisasjoner oppfordres til å fatte støttevedtak i anledning rettssaka.

November 1980 - Januar 1981:

- Følgende organisasjoner fulgte oppfordringen og vedtok støtteerklæringer:

- Tromsø Lektorlag.
- Os/Fusa Lektorlag.
- Karasjok Lektorlag.
- Hamar Lektorlag.
- Hedmark og Oppland Lektorlag (vedtatt på kretsmøte).
- NTL forening 90, Avd.108/4 (Universitetet i Oslo, styrevedtak).
- Sosialistisk Skoleforum/ Bergen (medlemsmøtevedtak).
- Lære for livet, v/Samordningsgruppa.
- Landslaget for norske lærerstudenter (LNL), sentralstyrevedtak.
- LNL/ Bergen (medlemsmøtevedtak).
- LNL/ Bodø.
- Arbeidsutvalget i Kvinnefrontens landsstyre.
- Lørenskog AUF.
- Akershus AUF (representantskapmøte).
- Sosialistisk Ungdom.
- Akershus Rød Ungdom.

I tillegg kom støtteerklæringer fra elever ved Lørenskog videregående skole og fra lærere ved seks andre skoler, og fra en del Kvinnefrontgrupper.

Til

Returadresse:

SKOLE FOR FOLKET,
postboks 8347, Hammersborg,
Oslo I.

Kr.F

tunges- og djupvikingene ...

Fremskrittspartiet

Carl I. Hagen står ikke aleine. Det er en farlig illusjon å tro at det bare er Fremskrittspartiet som aktivt går inn for å stekke vingene på venstreorienterte lærere.

Olav Djupvik, Stortingsrepresentant for Kristelig Folkeparti, kom med følgende grove kraftsalve i et intervju med Morgenbladet 17.september ifjor:

"Den norske skole infiltreres av et økende antall illojale lærere som misbruker sin stilling til å rive ned troen på hele vårt samfunnssystem. Vi har fått en femtekolonne i skolen som bevisst motarbeider skolens målsetting og er med på å gjøre skolen til en politisk slagmark".

Stortingsrepresentant Tore Austad (Høyre), formann i Stortingets kirke- og undervisningskomite, erklærte seg enig. Sjøl slo han til med en artikkel i Aftenposten 8.januar iår, der han gikk til felts mot hva han kalte "rabiater venstreradikal pedagogikk". Austads partifelle Wenche Lowzow kjenner vi fra før. Hun er som kjent blitt renominert som kandidat for Høyre ved Stortingsvalget iår. I 1974 deltok hun på barri-

kadene mot "venstreradikal indoktrinering og infiltrasjon i skolen" i forbindelse med hetskampanjen til Libertas. I november stilte hun i Asker og Bærum herredsrett som vitne for Carl I. Hagen og gjentok påstandene fra dengang.

Hans Olav Tungesvik (Kr.F) meldte 21.januar iår et grunnlagt spørsmål til statsråd Einar Førde i Stortingets spørretime. Tungesvik ville ha greie på hva departementet ville foreta seg med "det som har kome fram om politisk påverknad i strid med skulen si målsetjing", med direkte referanse til saka til Halfdan Karlsen (knappt 14 dager etter at dommen var offentliggjort).

Riktig nok ga Einar Førde et tålig avvæpnende svar. Riktig nok har Norsk Lærerlag og skolesjef Helge Sivertsen i Oslo tatt avstand fra Olav Djupviks ville beskyldninger. Allikevel: Den skolepolitiske reaksjon her i landet ser ut til å samle seg. Fremskrittspartiet går nok mer ekstremt til verks, men både tunges- og djupvikingene i Kristelig Folkeparti såvel som folk som tilhører den mørkeblå Libertasfraksjonen i Høyre, står for nøyaktig de samme ideene som Carl I. Hagen når det gjelder synet på radikale lærere.